

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Basilica SS. Vdalrici Et Afræ Avgvstæ Vindelicorvm

Hertfelder, Bernhard

Augvstæ Vindelicorvm, 1627

Basilicæ SS. Vdalrici Et Afræ Avgvstæ Vindelicorvm Historiæ. Pars Prima.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38643

BASILICÆ
 SS. V DALRICI
 ET AFRÆ AVGV-
 STÆ VINDELICORVM

Historiæ.

PARS PRIMA.

CAPVT PRIMVM,

*Temporum Religio laudatur. Eam apud antiquos celebrem; In
 Germaniâ quoq; præcipuam semper fuisse.*

Nter ea ædificia, quæ pu-
 blicum Vrbi decus atque ornamen-
 tum adferre solent, præcipuam dig-
 nitatem iure obtinent Tempa. His
 Religionem inesse nemo est qui ne-
 sciat. Nam & ipsi Gentiles olim tam
 longè ab omni Pietate alieni non
 fuerunt, quin Dijs suis et si fictitijs, iisdemq; omni vitio-
 rum turpitudine commaculatis splendidissimas tamen
 atque sumptuosissimas ædes extruendas, easq; orna-
 mentis ac donis largissimis instruendas esse crederent.
 Hac in re pietatem suorum Atheniensium magnificè
 laudasse videtur Græcus ille orator Demosthenes ^(a) qui
 in tertiâ suâ Olynthiacâ ita loquitur. *In ipsâ Vrbe spectate
 quales & publicis & priuatis in rebus se præbuerint. Publice igitur
 ædificia & ornamenta talia & tanta nobis Fanorum & que his con-
 tinentur donariorum instruxere, vt ad illorum excellentiam à posteris
 addi nil possit. Taceo alias Gentes, quarum non minus Re-
 ligationis studium. De Romanis hoc solum addo ex pro-
 batissimo Auctore; (b) Eos vt in ceteris omnibus ita in*
 hac

^(a) Demosth. p. Olynth.

^(b) Epist. lib. 3. de Magn. Rom.

m sacrarum
 & Afræ.
 Tempa Diana.
 Iomonis opus.
 abo Fana Dearum.
 verba tuos.
 a Templi.
 omum:
 extollo vel artem.
 nos.
 oria muros
 nitent.
 a columnis,
 nda suis.
 do funera vitam.
 lit.
 ora Bustum,
 oftra micant.
 a vel auro,
 operosa Dear.
 ce coruscant.
 crata Iubar.
 dida luce,
 nites.

hac parte alijs populis superiores & verè admirandos fuisse, siue enim Numerù spectes, inuenies quadringenta viginti quatuor Tēpla Romæ fuisse; siue altitudinem tectorum, Rutilius Poëta hyperbolicè ad Romam dixit,

Non procul à Cælo per tua Tempia sumus;

Siue denique ornamentorum splendorem ac magnificentiam; Non Marmore solum parietes nitabant, sed auro lacunaria, tecta, foresque radiabant, vt merito idem Poëta dixerit

Ipsos crediderim sic habitare Deos.

Sed de vanis hisce Gentilium Fanis iam satis hæc; Quæ si non inanibus illis Deorum monstris sed potius vni, vero ac viuo DEO condidissent, quem certè Naturâ ipsâ duce, si voluissent, & scire poterant, & colere debebant, *Nemo enim est*, inquit Damascenus, *(c) cui non naturaliter insitum sit vt DEVM esse perspectum habeat*, pro?

(c) Damasc. l. 8. Orth. Fid. c. 1.

quantæ Virtutis ac pietatis laudem apud posteros promeruissent? Ad Christiana igitur secula & Tempia conuertimur. Ea primis Ecclesiæ temporibus partim Delubris Gentilium successere, quorum plurima in Sanctorum Martyrù Memorias fuere conuersa, quod multis retrò seculis futurum aliquando præuidens Mercurius ille Trismegistus vehementer indoluit, qui apud D.

(d) Aug. l. 3. de Ciuit. c. 1. par. 1.

Augustinū (d) fatetur venturum esse tempus quo illa Delubra auferretur ex Agypto, *Tunc terra ista Sanctissima, inquit sedes Delubrorū atq; Templorū, sepulchrorū erit mortuorumq; plenissima. Loquebatur nimirū per eum, vt idē S. Augustinus interpretatur, dolor Daemonū, qui suas futuras penas apud Sanctorū Martyrū Memorias imminere merebant. In multis enim altibus locis torquentur & consistunt, & de possessis corporibus hominū excutuntur.* Hactenus Augustinus. Partim etiam à fundamentis per Christianos erecta fuere Nā ab initio nascens Ecclesiæ sub ipsis etiā persecutionum procellis Christianos non tantum priuatas domos aut cryptas quibus ad Synaxim cōuenire possent, sed etiā Tēpla satis celebra & ampla, eaq; pretiosissimā suppellectile, lucernis alijsq; vasis aureis & argenteis instructa atq; ornata habuisse Ecclesiastica tradit historia. (e) Certè temporibus Cornelij Papæ qui Pō-

(e) apud Baron. Anno C. 17.

tificatum

tificatum inijt Anno CC. LIV. quadraginta & sex Roma fuisse Ecclesias ad Christianū vsū excitatas testatur eiusdem Epistola ad Fabium Antiochenum. Alibi quoq; plurimas fuisse ex eo fit manifestum quod Diocletiani Imperij anno XIX. cū sæuissima omnium concitata esset persecutio, nouo aduersus Christianos mense Martio aduentante die Paschatis per vniuersum Romanum Imperium promulgato edicto, ipso die Passionis Domini teste Theodoro (f) aut certè quod vult Eusebius (g) ipsi diebus Paschalibus omnes Ecclesiæ Christianorum ex composito dirutæ ac prostratæ fuerint.

(f) Theod. 2i
hist. 38. in fin.
(g) Euseb. in
Choron.

Postquam reddita Ecclesiæ Pax per Constantinum Imp. Templaq; Dijs ac eorum vanis cultoribus clausa, Christo ac nobis aperta fuere, difficilè creditu est, quam effusa munificentia eiusdem Imperatoris fuerit in extruendis ac dorandis tã Romę quam alibi Ecclesijs. Certè Gentiliū Historici (h) de hoc queruntur, cū eū per inuidiã immoderatę profusionis & inutiliū structurarum redarguant. Sed multò rectiùs eū comendat & summis laudibus effert Anastasius Bibliothecarius in libello quē de Munificentia Constantini inscripsit. Ex quibus rectè Henricus Spondanus (i) cōcludit, hac quoq; ex parte nouissimæ domus (k) fuisse maiore quã primę gloriã, cū superet numerus & pretiū vasorū Romanæ Ecclesiæ vasa Templi quę tū à Salomone collata sunt, tū denuo in eius reedificatione restituta.

(h) Zef. lib. 2i
vid. in Const.

(i) Spond. A.
G. 324. n. 21.
(k) Agg. 2i

Quod Romæ Constantinus cœpit, idem toto orbe Romano fieri mandauit, vt scilicet Ecclesiæ amplioribus spatijs ædificarentur. Talibus initijs non parua sumpsit incrementa viresque Sacrorum Religio quãuis nō sine grauissimis aduersarijs qui Petri Nauiculam per aliquot secula medijs in fluctibus existentem in sano furore opprimere ac penitus subuertere nitentur. Fuit autē constans quorundam sed vana assertio, idque passim creditum, annum Christi Millesimum Mundo fore fatalem, vel certè fini propinquum; Nec deerāt prodigiæ cælo terrãq; visa, Terræmotus, Cometæ, corruptio morum inter homines præsertim Ecclesiasticos,

quæ huiusmodi cladem prænuntiare poterant. Hinc
 prisca feruoris remissio, neglectus rerum sacrarum, tem-
 plorum cultus exiguus ac pænè nullus. Verùm clapsus
 duobus vltra Milleimum annis, euascente illo rati-
 cinio, euauit & timor. Ideoq; vt Glaber Rodolphus
 scribit, tertio jam fere imminente anno contigit in vni-
 uerso pænè terrarum orbe, præcipuè tamen in Italia &
 Galijs innouari Ecclesiarum Basilicas, licet pleraq; de-
 center locatæ minimè indiguissent; æmulariq; vnam-
 quamq; gentem Christicolarum aduersus alteram de-
 centiore frui. Erat enim instar ac si Mundus ipse excu-
 tiendo semet reiecta vetustate passim candidam Eccle-
 siarum vestem indueret. Tunc deniq; Episcopatum
 sedium Ecclesias pænè vniuersas ac cetera quæq; diuer-
 sorum sanctorum Monasteria seu minora Villarum
 Oratoria, in meliora quique permutauere fideles. Hæc
 ex Glabro Spondanus. (m) At Germania nostra quid?
 Laudatur planè apud Illustrissimum Cardinalem Bro-
 nium à Ditmato (n) Germanicarum rerum scriptore ac
 Episcopo Mersburgensi summa eius Religio. Et mi-
 rum est quod narrat circa annum Domini MXVII. in
 quadam eius primariâ ciuitate Kiouia plures quam qua-
 dringentas Ecclesias numeratas fuisse. Verum Kiouia
 hæc non Germaniæ sed Russiæ ciuitas est, fuitq; prius-
 quam ab hostibus expugnaretur eius Regionis Metro-
 polis. Maneat nihilominus Germaniæ sua Laus, quæ
 enim ciuitas in eâ est, in quâ non præclarissima sint ex-
 empla, quàm splendida olim Maiores nostri moliti fue-
 rint Templorum ædificia? Nos adhuc ea spectamus, mi-
 ramur ac possidemus. Quis verò aliter crederet gentem
 hanc præ alijs etiam nobilissimis Romani Imperij sedem
 ad se trahere potuisse, nisi pietate ac Religione viam sibi
 eò parasset? Sed heu! quàm degenerarunt postea recen-
 tiores? Videmus ipsi ac dolemus post discessionem il-
 lam superiori seculo factam ab Ecclesiâ in plurimas se-
 ctas diuisam pluribus in locis Religionem exulantem,
 pietatem proscriptam, templa spoliata, profanata,
 omnibus ornamentis ac donis priuata; Quis ergo mi-
 retur,

(l.) lib. 3. c. 4.

(m) Spond. A.
C. 1003.

(n) Dittm. lib. 7.

sup

A

retur, si mul-
 cogitatio de
 stala huius
 turbare possi-
 Deo ita vole-
 poltræ Germ-
 post graues a-
 ipsos bellicos-
 prænuntiarum
 ant facies, D-
 rum fluctibus
 est emineret
 ceps, quæ Cui-
 cumbant ho-
 namq; Eccle-
 rum? Felix A-
 danda; In qu-
 sine, Templo
 respondentia
 sed discrimina
 dialem duas
 si quæ viris q-
 Paraolim ne-
 fuere. Major
 gionis exilt
 filica

Hic

retur, si multorum hominum pavidos animos subeat cogitatio de Mundi fine ac interitu? Signa hæc sunt quæ, si alia huius seculi mala adiungas, etiam sapientes perturbare possunt. Sed hæc etsi non vana, nobis tamen, Deo ita volente, incerta sunt. Videtur enim afflictæ nostræ Germaniæ post tam densas errorum tenebras, post graues animorum dissensiones atque etiam inter ipsos bellicos tumultus noua Lux oriri ac fausti aliquid prænuntiari, cum vbiq; locorum Tempa nouas induant facies, Diuinusq; cultus, qui ex crescentium malorum fluctibus omnino obrutus existimari poterat, indies fiat eminentior. Quis enim auitæ Religionis Princeps, quæ Ciuitas, qui sacrorum Antistites non toti incumbunt hodie in reparationem, erectionem ornatumq; Ecclesiarum, Monasteriorum siue Collegiorum? Felix Augusta & hac in parte præcipuè commendanda; In qua cum omnia magnifica, ampla & culta sint, Tempa quoq; habet sibi satis æquâ proportionem respondentia. Ea, quæ Catholicos agnoscit Pastores in sex discriminata est amplissimas Paræcias; Præter Cathedralē duas habet Collegiatas Ecclesias, loca Religiosa quæ viris quæ fæminis habitata vndecim continet. Plura olim numerabantur, sed ea in alios vsus conuersa fuere. Maior autem ac felicior multò esset si vnus Religionis existeret. Nos alijs omisis ad S. Vdalrici Basilicam quam illustrandam suscepimus progrediamur.

Hic inferendus Iconismus Monasterij.

Basilica SS. Vdalrici & Afræ Augustæ Vindelicorum Vrbe totius Germaniæ facile Principe ac Suetiæ Metropoli ad Austrum obuersa, loco editissimo ac munitissimo Verticis instar posita est. Principio intra veterem Ciuitatis ambitum minimè comprehendebatur, quamuis non sine periculo tam sui quam Reipub. cui si qua hostilis vndeque incurso aut obsequio iustitenda foret (sensit autem non rarò eiusmodi incommoda) timendum semper erat ne Ecclesia hæc in Colle Vrbi infesto sita hosti sedes vel receptus aut certe præda fieret. Conuenerunt eà de causâ Abbas Monasterij (erat is tunc Adalbero Septimus, qui obiit Anno M. LXIV.) ac Proceres Augustani, quorum publico demum consensu producto pomærio Monasterium cū adiacente agro Ciuitati inclusum fuit; Atq; hoc pacto Ciuitas & Monasterium in vnum corpus, saluo vtriusq; Iure, coaluerunt. Sed hæc à principio quidem licet non adeo firmo opere, (sicuti solent initia esse tenuia) ad stabile ac tutum munimentum; Posteri deinde maiora moliti firmissimis propugnaculis, vt hodie cernuntur, fossis ac Militum præsidio additis, eam præcipue Vrbs partem quâ S. Vdalrici Basilica continetur ad quolibet hostium impetus frangendos validissime communitere. Cæptum hoc opus Anno M. D. XLV. vt publica docet inscriptio, & sequenti statim anno perfectum.

Ergò hic situs loci, atq; is Naturâ excelsus, vt diximus, (libenter equidè Benedictinæ familiæ Ascetæ inedito ædificant & habitant ad exemplū sui Institutōis, qui in altissimo olim Monte, vbi Castrum Cassinum erat, prima Ordinis sui fundamenta iecit) Accedit nihilominus ipsius Templi insignis moles, quæ inter alia Vrbs ædificia adeo caput effert, vt candidam frontem suam oculis etiam longissimè distantium cum rarâ venustate obijcere soleat. Tota Templi machina quæ ob-

longa

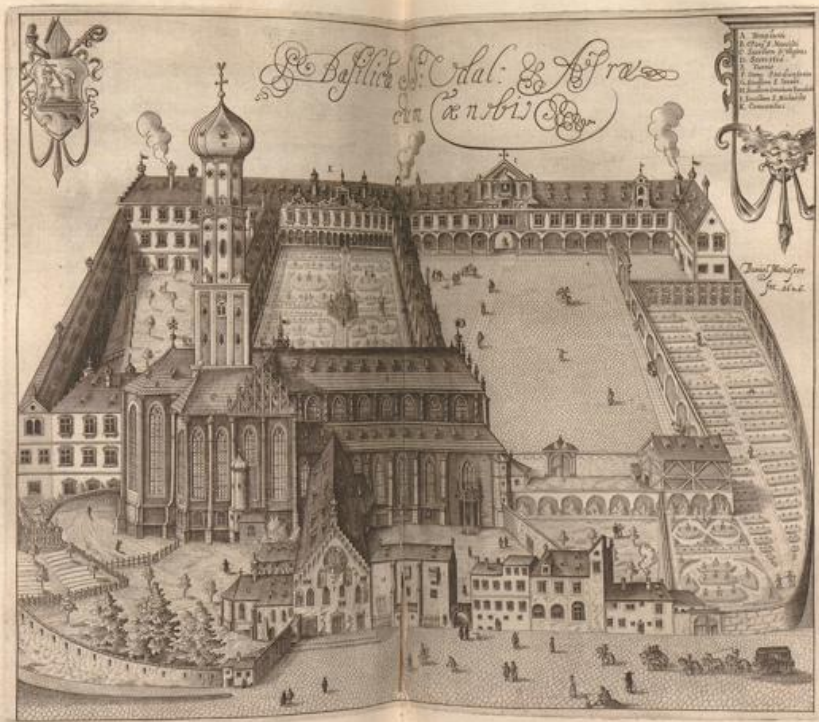
T9960

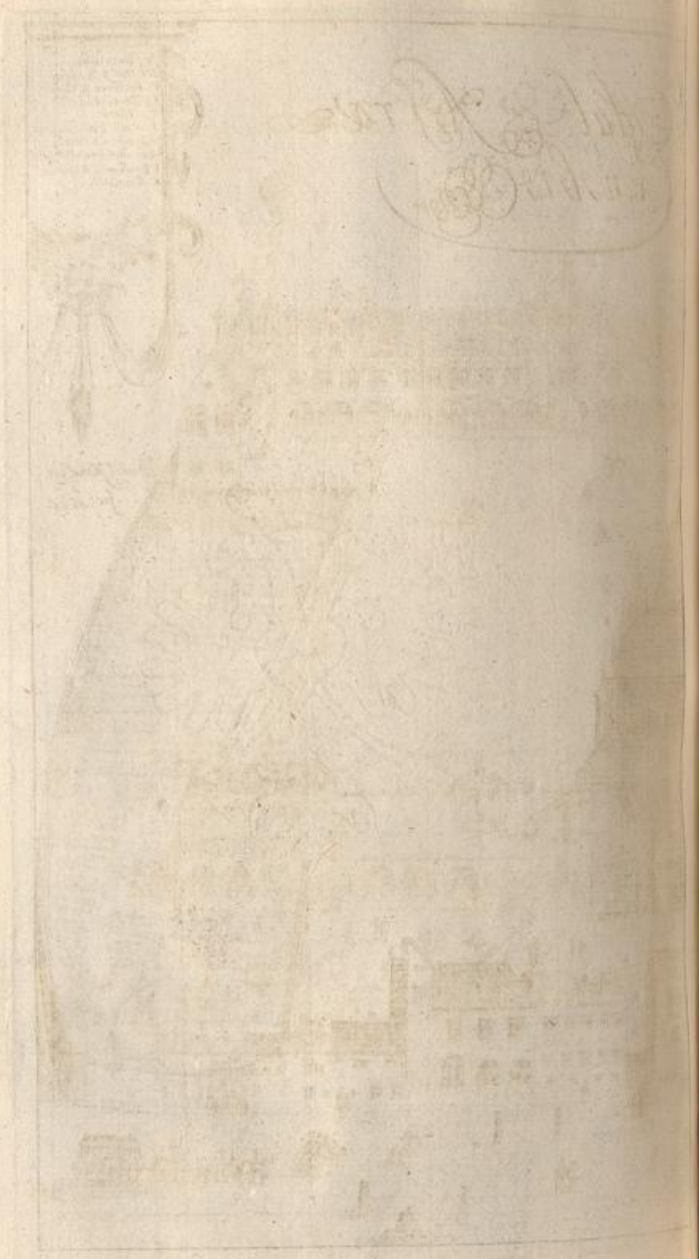
L. ET AFRA
C V N D V M.
plura forma describitur.

rae Augustae Vindelicomum
facile Principe ac Sueviae
rfa, loco editissimo ac mu-
osita est. Principio in-
um minime comprehen-
periculo tam sui quam Rei-
cunq; incursio aut obsequio
m non raro eiusmodi in-
per erat ne Ecclesia haec in
edes vel receptus aut certe
ea de causa Abbas Mona-
septimus, qui obiit Anno
gustani, quorum publico
omario Monasterium cu-
sum fuit; Atq; hoc pacto
um corpus, saluo rursusq;
rincipio quidem locum
nt iniecia esse tenentia adha-
; Posteri deinde maiora
ulis, uti hodie certantur
ditis, eam praecipue Vrbis
a continetur, ad quolibet
validissime communitate
M. D. XLV. ut publica
atim anno perfectum.
s Natura excelsus, ut dicitur
ctinae familiae Aesciae in-
exempli sui Institutoris,
ubi Castrum Cassinum e-
menta iecit) Accedit ubi
is moles, quae inter alia
rt, ut candidam frontem
distantium cum raris ve-
Templi machina quae ob-
longa

longa est
des XCV
metiaris in
refert. An
Rationali
corporis tene
sentat, & Cr
asente quid
seruata in
versus Ori
primus pa
Diuina ofi
consecratu
res e regio
strato mut
extranuer
com confic
Episcopo a
Aquilonen
his Choris t
tillima qua
Posteric
lant, que ne
tere structa
or cancelli f
distincti tub
ber ad inter
gro, sicut re
aquali ordi
incumbit, c
das. Alas
aliquanto h
am iacella q
porcionem
na in hac aed
suauitate m
medio Tem
Monasterij

longa est pedes habens CCCX. (latitudo quippe in pedes XCIV. altitudo si eam à pavimento vsq; ad fornicem metiaris in vnū supra centū protenditur). Crucis formā refert. Antiquo certè more. Equidem vt Durand. in suo Rationali scribit. *Dispositio Ecclesie materialis modum humani corporis tenet. Cancellus namq; siue locus vbi altare est, caput representat, & Crux ex vtraq; parte brachia & manus, reliqua pars ab occidente quidquid corpori superesse videtur.* Hæc ad amissim obseruata in nostrâ Ecclesiâ. Tribus enim pars anterior versus Orientem Solem Choris distinguitur, quorum primus paulò ceteris eleuatiore, qui etiam substellia ad Diuina officia decantanda comprehendit, S. Narcisso consecratus est. Alij duo Chori binis gradibus inferiores è regione in æquabili pavimento candido marmore strato mutuo sibi respondent, ac Templi longitudinem extransuerso interfecant, extentisq; velut brachijs Crucem conficiunt. Dexter meridiem versus à S. Vdalrico Episcopo ac Patrono Diæcesis præcipuo, sinister verò Aquilonem versus à S. Afra Martyre nomen habent. In his Choris tres visuntur Aræ opere sculptili magnificentissimæ quarum Iconismos infra dabimus.

Posteriorem Templi partem, quam Nauim appellant, quæc occiduam partem respicit, nouo è coctili laterestructâ pergula ab anteriori discriminat, cui quatuor cancelli ferrei faberrimè elaborati paribus interuallis distincti tubijciuntur ad arcendos externos, ne cuius liber ad interiora pateat accessus. Nauis hæc quæ ex integro, sicut reliqua Templi pars, testudinata est, septenis æquali ordine vtrinque positis è quadrato lapide pilis incumbit, quas nec secula quidem dissoluere posse credas. Alas duas habet sub tecto quam medianæ Ædis aliquanto humiliori, concameratas tamen quibus etiam facella quædam adhærent quæ totius structuræ proportionem ac elegantiam non parum adaugent. Organâ in hac æde duo & operis pulchritudine & concentus suauitate mirè consonantia conspiciuntur; Vnum in medio Templi supra pergulam, quam diximus, ipsius Monasterij sub moderno Abbate sumptu erectū; Alterum

rum

rum in extrema Templi orâ sublimi fornici superbe infestens, Illustris Fuggaricæ Gentis munificentiam exhibet cuius insignibus refulget.

Suggestum hîc non prætereamur, opus certe magnificentum ac venustum, tantæq; ædis non minimum ornamentum, positum Anno MDCVIII.

Ultimam huic Ædi gratiam quod addit, lumen est per fenestras receptum, quarum numerus, altitudo & claritas mirè commendat hoc quidquid est ædificij.

Ad lævam superioris Chori Turris alta, elegans ac longè conspicua est, inter egregias Germaniæ merito numeranda. Eam primò emolitus est Conradus Möllinus Abbas primarium lapidem ponens Anno M. D. VI. cum tali inscriptione.

SVB ANNO INCARNATIONIS CHRISTI MDVI
CALEND. IVNII AC REGIMINE D. MAXIMILIANI ROM. REGIS, NEC NON CONRADI ABBATIS
HVIUS NOMINIS SECVNDI, HIC LAPIS HVIUS
TVRRIS PRIMARIVS IN PRÆSENTIA CLERI AC
POPVLI SVMMÆ CVM DEVOTIONE AC SOLEN-
NITATE LOCATVS EST AB EODEM ABBATE.

Deinde à fundamentis eductam robusto opere templi fastigio adæquavit, ibiq; desijt. At longo post intervallo Iacobus Köpplinius Abbas eandem perfecit, ac supremū verticem imposuit Anno M. D. XCIV. Non surgit æquabiliter in altū, sed pulchrâ varietate quæ è solo extollitur vsq; ad id spatij quo æs campanæ suspensum est, quadrangulam habet figurâ. Deinde nonnihil angustior octogonâ recipit formâ vsq; ad podium quod totâ in orbem cingit Turrim. Hinc rursus attollitur eadem quidem formâ sed impari crassamento, ac demū in pulchrum terminatur hemisphærium æreis laminis re-ctū. Certe si apud Horatium laudem meretur Domus,

Longos quæ prospicit agros,

quis inuideat, si Turris ista laudetur, quæ cum in pedes CCCXX. assurgat, omnia circumiecta ad multa millia passuum tam Sucviæ quâ Baioriæ confinia detegit, & oculis in latissimam illam planitiem, quam Lycus amnis interluit, prospectum præbet amœnissimum? Alacrus per eam facilis & commodus. Exteri fruuntur, mi-

rantur & laudant. Sed & alteri Turri initium datum eodem opere ac molitione, cuius infra fiet mentio, quæ tamen fastigium Templi non excedit. Erit forte aliquando cui suppetet animus, & finem tam præclarè inchoato imponet ædificio.

CAPVT TERTIVM.

Origo huius Templi ad Euum S. Afræ deducitur.

VT à capite igitur ordiamur; Principium huius Ædis S. Afræ Martyris æuo deberi, res est extra controuersiam, ab eâ quippe solâ sexcentis propè annis nomen tenuit & in hodiernum vsque diem, addito & S. V. dalrici constanter retinet. Verùm antea ne aliquis Christianæ Religionis cultus aut fidelium congregatio hic fuerit non tam facilè quis dixerit aut negauerit. Equidem quis primò & quando Euangelium Augustæ docuerit, ibique Christianorum Ecclesiam instituerit, dubium esse potest. Id mouet Doctissimus Marcus Velle-^{(a) Rer. Ant. 6.} rus, (a) nec ex inani coniecturâ probabile censet ab ipsis Apostolorum Principibus aut eorum certè proximis successoribus Christianæ Fidei quosdam radios in hanc Prouinciam iam immisos. Palam est (b) Petrum Aposto-^{(b) Baron. 79. 1. A. C. 46.} lum ad plerasque Occidentis Prouincias, ipsam quoque Germaniam Discipulos misisse imò nonnullas earum, Italiam præsertim per seipsum obiuisse Euangelij promulgandi gratiâ. Nec sine fructu, potuit enim Iustinus Philosophus & Martyr, qui Anno C L V. pro fide Mortis supplicio affectus est, de suo æuo ita scribere; *Ne una quidem natio vel Græca vel Barbara, vel quocunque tandem censenda vocabulo, ne ex his quidem quæ pro domibus plausuris utuntur ac tentorijs, agentes vitam pastoricam, tam aliena est à IESV Crucifixi nomine, ut nec preces nec gratiarum actiones in eâ dirigantur ad omnium Patrem Conductoremque.* Audis Barbaras Gentes, eaque remotissimas eo tempore Christum nouisse? quis verò non potius de propinquâ hac Retiæ Prouinciâ, Italiae tunc temporis accensâ ac veluti suburbanâ, deque Vrbe hac in eâ Metropoli id credat? Sed hæc

B

excon-

ex coniecturis & sine auctore. Nec mirum, cum Diocletianus Imperator postmodum omnes, quot quot reperiri potuere, libros Christianæ Religionis monumenta continentes ignibus tradi præcepit; Vnde & hîc multa intercidiisse credibile est. Certum est quod ex Augustanæ Ecclesiæ antiquâ traditione habemus de Lucio Britannæ Rege, quem nonnulli cum Cyrenensi illo, cuius Lucas in Actis meminit, non rectè confundunt. Is ab Eleuthero summo Pontifice circa Annum CLXXXIII. per legatos Frigatum & Damianum siue Donatianum Christianâ Fide imbutus spreto Regno multa terrarum spatia, vt & alijs Christum prædicaret, obiit. Inde in Rætiam nostram veniens, Augustæ Euangelium docuit, & Virum quendam Urbis primarium Campestrium nomine cum totâ familiâ & alijs quibusdam Ciuibus sacræ Fidei adiunxit. Plebs reliqua ægre tulit hanc rem, quæ Religionis odio in motum turbasque breui erumpens hominem hospitem primò conuictis incessit, dein verberibus plagisque; mulctat. lapidibus petiit ac demùm puteo demergit, vnde Fidelium opere semiuuius extractus hostium inuidiam declinans in interiorem Rætiam, vbi Curia Vrbs hodie sita est secessit, ibiq; Martyrîum consummasse dicitur, quanquã in nostrâ Ecclesiâ titulo Confessoris in veneratione sit. Fama est ædiculâ illâ S. Gallo hodie sacrâ propè S. Stephani antiquissimâ in hac Vrbe esse atque hoc tempore positam. Vt ergo dicamus & fateamur ante S. Afram Augustæ Christianos extitisse atque etiam Conuentus forsan habuisse; atqui cum nulla sit memoria Episcopû quempiam tunc præfuisse, facile arbitrari possum, veram ac perfectam particularis Ecclesiæ formam hîc eo tempore minimè adhuc fuisse, quam sine legitimis Pastoribus, quorum interest formam Gregis esse, (c) subsistere non posse Catholica doctrina est. d)

(c) 1. Pet. 5.

d) Bekker. To. 1.

Contr. p. 2. 3. 4. 2.

Principium ergò Augustanæ Ecclesiæ ad aliud æuum ac posterius deducendum nemo negauerit: sed cui alij nisi Narcisso nostro id debemus? Certè Apo-

stoli Augustani Titulum & honorem iure sibi vindicat & multis iam seculis possidet. Gerundensis in Hispania Tarraconensi erat Episcopus; Inde ad tempus excedens Augustam, DEO ita disponente, peruenit, sed hac occasione.

Diocletianus Imperator cum suo Collega Maximiano, Christi & Christianorum hostis infensissimus, quos toto sui Imperij tempore (imperauit autem viginti totis annis ac demum imperio se abdicauit) persecuti solitus est, decimo nono tandem Imperij sui Anno qui erat Christi CCCII. omne virus effundere cupiens, noua per vniuersum Romanum Orbem eaque seuerissima aduersus Christianos promulgauit edicta. Excitati fuerunt hi veluti classico quodam omnium Prouinciarum Praesides, qui quotquot inuenire poterant (conquirebantur autem diligentissimè) hoc nomine notatos, immanissimè excruciatos neci dabant. Quam igitur acerbè grassata fuerit eà tempestate in Hispanijs etiam persecutio, plurimorum Martyrum Passiones, quibus Martyrologia referta sunt, abundè testantur. Hinc Narcissus Gerundensis Episcopus non Mortis quidem metu, quam postmodum constanter sustinuit, sed Diuino profus impulsu cedendum aliquantisper ratus, fugam arripuit, & longo fatigato itinere emenso, ad hanc Urbem cum Diacono Felice profugus, vt Acta S. Afræ narrant, appulit. Fortè fortuito ingreditur Domum Afræ mulieris in totâ Ciuitate ob vitæ turpitudinem notissimæ. Ipsa siquidam cum tribus puellis Dignâ, Eunomiâ & Eutropiâ Cyprio more, vnde originem trahebat, Veneris sacris dedita corpus vulgauerat. Narcissus igitur non ingratus hospes excipitur pro Amatore, paratur epulum & alia quæ solent amans. Venitur ad cœnâ, vir Sanctus Christiano more Cruce frontem signat, orat & psallit. Afræ hæc omnia præsens intuetur, miratur & stupet, & quinam sint hi inexpectati hospites diligentius inquirunt. Ediscens autem Christianorum esse Episcopum, primùm quidem attonita humi procumbens indignâ

B 2 se tali

stanae Ecclesiae ad aliud
m nemo negauerit: sed cui
debemus? Certe Apo-
stoli

fetali proficitur hospite (quod argumento esse potest
 Christi nomen Afræ etiam antea non penitus fuisse in-
 cognitum) sed mox spe veniæ peccatorum allecæta ac per
 sanctum Episcopum edocæta modum quo à tot peccatis
 mundari & ad meliorem frugem conuerti possit, com-
 municato prius cum puellis consilio Spiritu sancto mi-
 rabili ter ita disponente pariter resipiscunt, errorem ag-
 noscunt ac Venere valere iusâ Christo dant nomina.
 Hilaria Mater Afræ certior horum reddita, Episco-
 pum ad suam inuitat domum; Venientem sub noctis
 crepusculum læta excipit, & cum per tres horas ad pe-
 des eius supplex jacuisset, filiam imitata, patefacto pri-
 us veteri errore, deinde abjurato, cum totâ cognatio-
 ne sacro fonte abluta & Christo adiuncta fuit Narcissus
 per nouem menses Augustæ commorans, Domum Hi-
 lariæ in Ecclesiam Christianorum vertit & Apostolis
 Philippo & Iacobo, quæ posterioribus seculis à S. Mar-
 tino titulum accepisse traditur, dedicauit: Dionysium
 Hilaria Fratrem in Presbyterum vel vt communiter
 creditur in Episcopum ordinauit & nouitia huic se in-
 stitutæ Ecclesiæ præfecit, ac demum cunctis bene stabili-
 litis in Hispaniam remeauit. Afræ breui post discessum
 Sancti Narcissi, quod Christiana esset, comprehensa
 Gaius Præfidi sistitur. Annus Passionis Afræ non idem
 apud omnes, Regino CCXLII. Hermannus CCCIV.
 Velferus & Baronius CCCIII. alij alios assignant aut
 certè rem sub dubio relinquunt. Prima sententia per se
 ruit, neq; enim Diocletianus tunc Imperator. Cum al-
 tera sentire non possum, cum Diocletianus eo tempore
 Imperio jam se abdicauerit. Tertiam igitur amplector
 & moueor, quia disertè docet historia passam esse S.
 Afram *cum seua esset persecutio*, quod de alijs quam duobus
 vltimis Diocletiani annis quibus imperauit intelligi nõ
 potest. Neque mihi quis dicat persecutionem etiam post
 abdicatum à Diocletiano Imperium durasse; In Orien-
 te id factum non abnuo, attamen in Occidente, sub
 quo etiam Rætia comprehensa, sub Constantio Chlo-
 ro qui proximè Diocletiano successit, et si non penitus
 vbiq;

od argumento esse potest
ntea non penitus fuisse in
e peccatorum allecta; per
modum quo à re peccati
gem conuerti possit, com-
consilio Spiritu sancto me-
er respiscunt, errorem ag-
sà Christo dant nomina
ior horum reddita, Episto-
m; Venientem sub nocte
& cum per tres horas ad pe-
am imitata, patefacto pu-
urato, cum tota cognatio
isto adiuncta fuit. Narcissus
commorans, Domum Hi-
norum vertit & Apostolis
terioribus seculis à S. Mar-
tur, dedicauit: Diorsum
erum vel vt communiter
auit & nouitiae huic scie-
demum cunctis bene habi-
Afra breui post dilectum
liana esset, comprehensa
s Passionis Afra non idem
LII, Hermannus CCCIV.
III, alij alios assignant aut
ant. Prima sententia per le-
tunc Imperator. Cum ab-
Diocletianus eo tempore
Tertiam igitur amplior
cet historia passam esse S.
quod de alijs quam dicitur
bus imperauit inrelligi nō
persecutionem etiam post
perium durasse; in Ori-
amen in Occidente, sub
sa, sub Constantio Chlo-
ucessit, et si non penitus
vbiq;

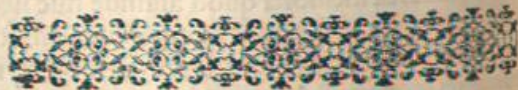
vbiq; cessauerit, remissius agebatur cū Christianis erga
quos, vti & filius Constantinus bene affectus erat.

Afra igitur Anno Christi CCCIII. mense Augusto ob
fidē comprehensa cū nec minis, atq; etiam, vt proba-
bile est, verberibus, neque blanditijs ac promissis sat spe-
ciosis adduci posset vt Capitolium accederet Dijs sacri-
ficatum, iniquus præses multum stomachatus iniquissi-
mam tulit sententiam, vt viua ignibus exureretur. Di-
ctum, factum. Rapitur à Ministris & mox in Insulam Ly-
ci fluminis (hodie continens est) ad supplicium ducitur,
vbi stipiti, qui adhuc in Ecclesia illic extracta seruat, ut
alligata, facta ad Deum prius feruentissimā oratione,
hostiam semetipsam offerens, sarmentis circumdatur,
arq; igne supposito sanctam exhalat animam corpore
à flammis illæso manente. VII. Id. Augusti hæc con-
tigisse Augustana sentit Ecclesia vbi etiam idem dies S.
Afrae sacer habetur, quamuis Romæ, (e nescio quā occa-
sione) Nonis Aug. celebretur. Dubio non est locus dum
hæc gererentur plures Christianos spectatores huius
supplicij adstitisse; tres autem puellæ propius accedere
non ausæ, cis flumen substitere donec cunctis receden-
tibus securæ nauigio transportari posset, vbi Corpus S.
Martyris integrum repperunt.

(c) Mart.
Rom, s. Aug.

Redditur illicò per puerum certior Hilaria, quæ no-
ctu egressa cum Sacerdotibus Dei tulit sacrum corpus,
idque Christiano ritu in eā memoriā, quam S. Afra sibi
suisque viuens struxerat, sepeliuit. Certè Afram extra
mænia in suburbio prædium habuisse, in quo memoriā
sibi suisque struxerit, atque ibi etiam habitasse, antiqua
testantur mōnumenta, nec dubitant qui rerum Augu-
stanarum aliquam habent noticiam. Et cū alij quam
plurimi Martyres in eodem loco fuerint sepulti, de qui-
bus nulla penitus est memoria quod aliunde huc illati
fuerint, verosimilimū est Aream huius nostræ Basilicæ
in qua illorum ossa recondita sunt, commune Martyrū
Cæmeterium Memoriæ S. Afrae contiguum fuisse. Nec
mirum S. Afram Cæmeterium in suo prædio pro Marty-
ribus instituisse, id enim pietati tantæ Martyris conue-
niebat,

niebat, cum legamus Romanas olim nobilissimas Matronas Felicitatem, Priscillam, Lucinam & alias id ipsum summam cum laude fecisse. De die sepulturæ S. Afræ non planè constat, cum dicat historia illa ipsam die quam sepulta fuit S. Afræ, Hilariam cum ceteris Martyribus passam. Dies autem passionis Hilariæ pridie Idus Augusti colitur. Vnde colligere licet Corpus sanctæ Afræ per aliquot dies insepultum jacuisse, aut certe securo quodam loco positum & cautè custoditum fuisse usque in diem sepulturæ qui fuit Pridie Idus Augusti. Memoria, de qua diximus, qualiscunque fuerit, siue in modum subterraneæ specus, siue Oratorij cuiusdam facta, ædiculam paruum ab ipsa Hilariâ cum famulis in ædiculam fuisse antiqua nostræ Ecclesiæ traditio est, in qua dum primo statim die excubant psallentes & orantes, res ad Gaium Præsidentem perfertur, qui missis illico licitoribus jubet ut pacatè primùm cum illis agant, promissis premijs si obedierint, deinde ni Dijs sacrificare voluerint clausa Memoria, ne detur locus euadendi, igni succendatur. Sed cum illæ de Sacrificio nihil penitus audire vellent. eadem cum S. Afræ pœnâ affectæ celo inferri meruerunt. Igitur ad inst. tuti me lineam nunc recedo, & aio ab hac conuersione S. Afræ eiusque familie ortum Ecclesiæ Augustanæ, & ab hac Memoria, Martyrumque cœmeterio initium huic Basilicæ fuisse, quod hæcenus quæsiuimus. Sed auctam hanc fuisse statim à Morte S. Afræ sacrâ ædiculâ siue parua Ecclesiâ, supra meminimus, quæ cum per varia rerum discrimina modo disiecta modo restituta fuerit, in eam tandem excreuit amplitudinem quâ hodie oculis cernitur. De Incrementis iam videamus.

nas olim nobilissimas Ma-
 a, Lucinam & alias idipsum
 de die sepulturæ S. Afræ non
 oria illa ipsa die quæ sepulchra
 ceteris Martyribus passim
 æ pridie Idus Augusti col-
 orpus sanctæ Afræ per ab-
 e, aut certe securo quodam
 dictum fuisse vique in die
 s Augusti. Memoriae, de
 uerit, siue in modum sub-
 rij cuiusdam facta, adicu-
 cum famulis in edificatam
 æ traditio est, in qua dum
 salientes & orantes, res ad
 qui missis illico licetibus
 illis agant, promissis præ-
 ni Dijs sacrificare voluerint
 ocus euadendi, igni in accen-
 rificio nihil penitus audire
 panâ affectæ celo inferri
 uti me lineam nunc redeo.
 Afræ eiusque familie or-
 ab hac Memoria, Marty-
 huc Basilicæ fuisse, quod
 uctam hanc fuisse statim à
 siue parua Ecclesiâ, supra
 ariarum rerum discrimina mo-
 a fuerit, in eam tandem
 m quâ hodie oculis
 rementis jam
 us.

CAPVT QVARTVM.

*Incrementa Ecclesiæ, eiusq; præcipui Conditores in me-
 dium proferuntur.*

Ortum habuit, vt vidimus, hæc Basilica modicum,
 sed paulatim cepit Incrementa. Natura quippe in
 ædificijs etiam suas tenet metas. Equidem veteres, vt
 præclare obseruauit Tullius, ^(a) in operum suorum mo-
 litione eam seriem ædificando secuti sunt, vt primū ne-
 cessitati, mox opportunitati, postremò ornatui ac deco-
 ro seruijsse viderentur. Non enim domum habere volūt
 homines vt sint in tecto & tuto solū, sed etiam vt vo-
 luptas haberi possit. Quamobrem primi Ecclesiarū fun-
 dadores, quibus sub persecutionū procellis etiam in ab-
 ditissimis locis tutis esse non licuit, parū decore templo-
 rum studuerunt, neq; in ijs ædificandis magis voluptatē
 quàm necessitatem sectati sunt, sat opportunitatis aut
 venustatis naçti videbantur, vbi solummodo securi à
 persecutore Conuētus habere possent, vltioriē ornatū
 ac decorē posteris relinquentes. Hoc in nascente nostrâ
 Ecclesiâ obseruamus, cuius primam Originem ex ligno
 fuisse credimus nostris Maioribus. Ipsum Monumentū
 seu memoriã S. Afræ ex ligno confectã fuisse scribit Pe-
 trus de natalibus, quod tamē alijs ^(b) non probatur, quia
 contra morem & consuetudinē; Ego verò vt de Monu-
 mento taceam, quod lapideū aut lateritium fuisse facile
 concesserim, ceretæ ædiculã à S. Hilariã & puellis superad-
 ditã ex lignis fuisse Ecclesiastica nostra ad stipulatur hi-
 storia. Sed hæc cū ipsis Martyribus successa breui interiit.
 Anno deinde CCCVI Cōstantinus in Britanijs Patri
 succedens Imperiū iniit, triennio scilicet post Afram &
 reliquos Martyres extinctos, sub quo redditã mox Ec-
 clesiæ Occidētali optatissimã Pace, Ad S. Afræ à Christi-
 anis reparatã fuisse non est quod quis ambigat. Ipsū Cō-
 stantinū dum Militē & arma cōtra Maxentiū pararet Au-
 gustæ non unquã moratū esse ex antiquo MS. codice ha-
 bemus. Deuictis autem Tyrannis Maxentio & Licinio
 per-

^(a) Orat. ppri
 Pub. Senæ

^(b) Velf. Codicē
 ment. ad pas. 3,
 Afræ.

perquam salutare pro Christianorum libertate atque Ecclesiarum commodo emanasse Leges scribit Eusebius

(e) De Vita
Constant. l. 2.
c. 26

(e) de quarum vnâ hæc habet; *Sanctorum Dei Martyrum fortunas qui in fidei confessione supremum vitæ diem egissent, a cognatis possideri præcepit; quod si nullus ipsis superesset sanguinis communiōe contumētus ut Ecclesiæ eorum hereditates adirent.* Hinc plurima Ecclesijs opum accessio. Et quia S. Afræ hic loci possessiones habuisse fertur, cui nemo ex sanguine iunctis succedere poterat, totâ familiâ Martyrio deletâ, eadē nostræ Ecclesiæ tunc cessisse, lege Imperiali fac argumento est, quod hodie etiam plerâq; domus vicinæ solarij pensione Monasterio sint obnoxie.

Tenuere hunc locum deinceps per aliquot secula Episcopi Augustani, fuitq; illis priusquam primaria Urbis Ecclesiæ, quam Cathedralē vocant, exurgeret, non tam sedes viuis quam sepulchrum mortuis, imò vtriusque bona aliquandiu indiuisa fuisse colligitur ex quibusdam Donationibus eisdem indiuisim factis. Nam Maiorum Pietas ea fuit, vt liberaliter opes suas augendæ huic Ecclesiæ conferrent. Vnde & Canonici instituti, qui ob communem vitam quam prisco more degabant vulgò Regulares dicti, sed quando & à quo id factum, Annales nostri expressè non produnt. Certe S. VVicterpiæuo qui decimus Episcoporum numeratur, ac circa Annum DCLXII. viuere desijt. Cenobiticam hic viguisse, constat ex eo quod tunc temporis Monasterij titulum jam habuerit. (e)

(e) In Vita S.
Mag. Abb.

Igitur Canonici, quos diximus, Regulares, per hæc tempora hunc locum incoluerunt, & vsque ad Annum M. XII. possederunt. Sanctus autem *Vdalricus* ex hac vitâ ad superos translatus (f) cum in hoc Templo more suorum antecessorum sepulturam sibi legisset, tantis indies magis magisque cepit miraculis clarere, vt Ecclesiæ huic non tantum Lucem ac splendorem nouum, sed etiam, cum prius à S. Afræ solummodo denominaretur, Nomen suum addiderit.

(f) Anno 973

Bruno deinde Episcopus Augustanus fauente & adiuuante Rege Fratre Henrico II. pulsus hoc loco Canonis,

ianorum libertate acque
nasse. Leges scribit. Eusebius
et; Sanctorum Dei Martyrum
mum vite diem egissent, a cura
psis superesset sanguinis commu-
n hereditates advenit. Hinc

lio. Et quia S. Afra hie lo-
r, cui nemo ex sanguine
ta familia Martyrio dedita
cessisse, lege Imperiali fat
etiam pleraq; domus vici-
rio sint obnoxie
einceps per aliquot secula
lis priuquam primaria Vr-
tem vocant, exurgeret, non
chrum mortuis, ito veru-
isa fuisse colligitur et qui-
m indiuim factis. Nam
beraliter opes suas augen-
Vnde & Canonici in huius
quam prisco more dege-
ed quando de a quo id fa-
e non produnt. Certè S.
Episcoporum numeratur,
viuere desijt. Canobici-
quod tunc temporis Ma-

(e)
iximus, Regulares, per hanc
uerunt, & vsque ad An-
sanctus autem *Vilhelm* ex
(f) cum in hoc Templo
sepulturam sibi legisset.
apit miraculis clarescere.
in Lucem ac splendorem
s à S. Afra solummodo de-
didit.
Augustanus fauente & ad-
pullis hoc loco Canonici-
cs.

cis, Benedictinæ familiæ Professores substituit, eisque, S.
Reginbaldum Kùburgensis etiã stirpis furculum in Abba-
tem præfecit. Factum hoc Anno M. XII. A quo tem-
pore hæc Ecclesia plurimorum Pontificum, Imperato-
rum, ac Principum beneficio Priuilegijs illustrata, opi-
bus aucta, accedente quoq; Abbatum industriã insigni-
ter ornata fuit.

Steterat hic locus jam per annos DCC. & quod
excurrit, (etli enim status aliqua mutatio interuenit,
Ecclesia tamen & sacra præsertim ibi contenta facta te-
cta manserunt) mœnia solummodo ac munitio aduer-
sus hostes decrant : Arbitror ipsam loci sanctimoni-
am antiquioribus incolis suffecisse ad præsidium : At-
tamen impiorum prauos conatus nec sanctimoniam
semper reprimere, docuit sæpius experientia.

Igitur Adalbero Abbas, (g cuius supra meminimus) ^{(g) sup. c. 2.}
primo rudi opere ac humili muro Templum ac Cœno-
bium cingere, mox etiam fortiora munimina addere.
Sed Augustani publico ciuium bono magis intenti, pro-
lato pomario, mœnibus spatiosioribus, propugnaculis
ac fossis contra hostium minas & impetus tam vr-
bem quam Cœnobium communiuere, & totum huius
ambitum inclusere in præsidium scilicet Reip. & orna-
mentum. Communiuere, inquam, quantum licuit
contra hostem externum, nam interna pericula & quæ-
libet domestica mala quis mortalium penitus excludat?
Creuit enim successu temporis opibus, creuit ædificij
amplitudine, sic tamen vt etiam rursus interdum de-
crefceret, certè non semper optimi Fati fuit.

Porro prima huius ædis, vt hodie oculis vsurpatur,
fundamenta jecit Henricus Fries Abbas XLI. Sed quã
occasione dicetur infra. Hic Anno M. CCCCLXXV.
magno ausu & sumptu posteriorem Templi partem,
quam Nauim appellant, superiore anno collapsam ita
reparare cepit, vt non tam ad necessitatem aut oppor-
tunitatem quam perpetuitatem atque etiam ornatum
& elegantiam ædificare voluisse videretur. Eduxit ergo
illam e fundamentis, sed res maioris erat molis quam vt
uius eam perficeret.

C

Suc-

Successit in locum & laborem huius Ioannes de Gildingen, sed & iste prius vitam quam opus finivit.

Tertius sufficitur Conradus Mörlinus, qui Templi Navim testudine concameravit ac totum hoc opus absolvit. Anno M. CCCC. XCIX. Post anno sequenti qui secularis erat, ad maiora animum applicuit & abolito etiam veteri Choro novum moliri cepit sub felicissimo D. Maximiliani I. Imperatoris auspicio, qui & ipse primum lapidem eiusdem ædificij posuit Anno MD. Et cum duæ Turres addi deberent, Abbas cum Conventu utriusque initium fecit ac solenni ritu primum lapidem posuit, primæ quidem XI. Calend. Iunias; alterius verò ipsis Calendis Iunii Anno MDVI. Non silenda hic etiam istius seculi felicitas, nam plurimi ex auitâ Pietate liberaliter in huius Templi structuram & se & sua impenderunt, & ipsa quæ tunc fuit annonæ laxitas, Operarum mercedem fecit exiguam ac leuem. Talibus ergo iniurijs surrexit etiam ista quæ hodie fruimur Chori moles, quamvis necdum ex integro; nam breui mutata temporum ac rerum facie magnum in hæc pia opera frigus exortum, nec paruo interuallo imperfectum etiam hoc stetit.

Orto demùm rursus post longa nubila Phæbo, cum Patres nostri in Bauariâ exularent, Iacobus Köpplinius iniit Anno MDXLVIII. Atque is sequenti statim Anno Caroli V. Augusti Decreto restitutus mox omnia quæ diuina quæ profana in pristinum statum reducere laboravit. Ecclesiæ periclitandæ adfectum certè habuit, sed non ostendit, maioribus Cænobij utilitatibus inuigilans. Ad Turrim ramentum manus admouit, & absolvit etiam, ut supra meminimus, Anno M. D. XCIV. Cetera quasi lege reliquit successorî.

Is est atque etiamnum præsidet Ioannes Merckius, qui Anno MD C. Calendis Martij electus Templi exornandi curam inter primas habuit, nulli

parcens sumptui, ne Ecclesiæ decori quidquam deesse passus videretur. Chorum superiorem cum vtroque inferiori immenso labore concameravit; Eorum sanctorum, quorum veneranda ossa in hac Ecclesiâ religiosè asseruantur, statuas singulas singulis imposuit, ac duplici ordine per Chorum tam ad venerationem quam venustatem distribuit; Altaria tria magnificentissima ac sumptuosissima è ligno sculpta & plurimo auro fulgentia erexit; pavementum candido marmore stravit; Cancellis ferreis ingeniosè circumflexis & affabrè elaboratis Chorum clausit; Extra Cancellos Altare, Plebanum vulgò dictum, quod Plebs ibi sacris communicet, Christo Crucifixo sacrum ex ære fusili opere augustissimum posuit; Sacrarium eleganter perpoliuit, vestibus sacris perquam pretiosis, Lipsanothecis argenteis, & aliâ suppellectile Ecclesiasticâ ampliter satis instruxit. Minutiora non recensebo, quæ oculis spectantium facile sunt obuia; Verum potiora Sacrarij monumenta in hoc opere suo loco inferius tam mentem quam oculis dabimus spectanda.

C 2

CAPVT

post longa nubila Pharbo-
 à exularent, iacobus Xop-
 L V I I I. Atque is le-
 V. Augusti Decretis resti-
 na qua profana in resti-
 auit. Ecclesiæ penitent-
 sed non ostendit, maiori-
 giligans. Ad Tertium ca-
 soluit etiam, vt supra te-
 I V. Cetera quali lege re-
 n præfidet Ioannes Me-
 Calendis Marrij electus
 ter primas habuit, nulli
 par-

CAPVT QVINTVM.

*Dona precipua & Principes à quibus
profecta memoran-
tur.*

EA plurima sunt, sed potiora hic libabimus, quæ
Principes dederunt, &

Primus esto *Dagobertus* piissimus ille Francorum
Rex qui cum plurimas alias Ecclesias condidisset, auxil-
fer vel ornasset, hanc etiam nostram fundis quibusdam
in Villâ *VVinterhemio* donauit. Nec caruit Pietas suo
merito. Equidem *DEVS* horum notor ac munera-
tor est; Nam cum è vitâ excessisset *Dagobertus*, vi-
sus est à quodam *Ioanne Solitario* Viro Sanctissimo
per Sanctos, quorum Ecclesias ampliter ditauerat,
Dionysium scilicet *Mauritium* ac *Martinum* ad celum
leuari. *a*)

(a) *Simoin.*
lib. 4. de gest.
Franc. c. 34.
Spond. Anno
6. 647.

Aliud deinde ab hoc æuo Donarium huic loco ac-
cessit, idq; precibus *S. VViltherpi* Episcopi. *Pipinus* ille
Francorum Rex communiter dictus, Ecclesijs *D. Vir-*
ginis & *S. Afræ* jus supremum in saltum quendam Pro-
uinciæ *Ræticiæ* ac Diocesis *Augustanæ* concessit, pub-
lico Instrumento desuper erecto, quod *S. VViltherpi*
in Galliam hac de causa profectus ab ipso *Pipino* Prin-
cipe alioquin liberalissimo facile obtinuit. Donatio
certa est; De Rege *Pipino* res est ambigua. Neque
enim *Pipinus* Rex *VViltherpum* Episcopum videre potu-
it, qui multis annis exitit eo posterior. Enimvero si
rationem temporis attendamus *Pipinus* iste Dux *Neu-*
striciæ primus fuit hoc nomine, qui *Clotario*, *Dag-*
berto ac *Sigeberto* Regibus maior Domus ac pruden-
tissimus in consilijs Franciæ Regnum laudabilissi-
mè diu administravit, & ob præclaras Virtutes et-
iam Sanctitatis existimationem apud posteros reli-

reliquit. (4
XLIX.

Ipse et
ega eunde
rioris Baio
eis posseder
S. Maria: a
vit. e)

Transi
rellibet *Ade*
legiosissima
perstes mul
beneficia. I
misque infig
dam *Vdali*
M. CC. III.
per tempore
penderetur,
eundem *T*
parte alter
mte *Palati*
post rursus
redemit.

Clarum
se cultus erg
manorum p
Annales, E
dem Sancto
edificandæ
gustano der
rem quem E
minimè assu
vt primun
hæc verba
corda fuerunt
ceruunt *Frat*
Ecclesia ad

reliquit. (b) Obijt circa annum DC XLVIII. aut XLIX.

(b) *Aimsi.*
Baron. Spond.
Chron. Mag.
Belg.

Ipsè etiam *VVilherpus* loci huius possessor, beneficis erga eundem esse voluit. Nam is locum quendam superioris Baioariæ, *Eptaticum* dictum, quem Iure proprietatis possederat, ad pios vsus conferre volens, Ecclesiæ S. Mariæ ac Monasterio S. Afræ testamento legauit. (c)

(c) *Vitas, Mag.*

Transimus ad alia secula, & primùm hîc memorare libet *Adelheidem* illam *Ottobonis Magni Imp.* Coniugem religiosissimam. Ea post obitum Mariti (d) aliquandiu superstes multa locis sacris regali munificentia contulit beneficia. Inter ea fuit magni pretij Tabula auro gemisque insignis *D. Vdalrico* dono data, quam postmodum *Vdalricus Abbas* XXII. qui præfuit circa annum M. CCIII. cum consilio & consensu Conuentus, ne per temporum iniuriam, (sicætas illa ferebat) omnino perderetur, in publicâ inopiâ diendidit ac parte vnâ eiusdem Tabulæ prædium in *Greginbosiâ* coëmit, parte alterâ prædium in *Lomaringâ* ab *Ortone* Comite Palatino Iuniore de *VVittelspach* olim donatum post rursus pro LXX. libris argenti oppigneratum redemit.

(d) *Aimsi 9731*

Clarum etiam & notabile exemplum adfectus sui & cultus erga S. *Vdalricum* reliquit *Henricus II.* Rex Romanorum post etiam Augustus, qui, vt nostri produunt *Annales*, Ecclesiam maximi sumptus ac splendoris eidem Sancto deuouit intra Urbem Augustanam, eiusq; ædificandæ curam *Brunoni* Fratri suo Episcopo tunc Augustano demandauit. Cumque ædificium ad splendorem quem Religiosissimus Princeps animo conceperat minimè assurrexisset (id S. *Mauritio* hodie sacrum est) vt primùm ingressus omnia probè perlustrauit in hæc verba prorupisse fertur, *Res suas de cetero sibi ipsi cordi futuras, nec facturum vt ea que salutem Animæ concernunt Fratri deinceps committat.* Relictâ igitur hæc Ecclesiâ ad S. *Vdalrici* ædem conuersus assignatis quibus-

quibusdam villis *Rorenbachio*, *Schonbachio*, *rotroq; Holembachio*, *Magenbachio* alijsque bonis sat liberaliter eam donavit. Queis addidit *S. Cunegundis* Henrici Coniux & Virgo castissima *Tetenwysium* Villam cum omni iure annexo, donum certè tali Augustà sat augustum. Confirmavit deinde hanc Donationem *Conradus I. Imper.* ad instantiam *Gisela* Coniugis ac *Henrici* Filij Anno **MXXXIII.**

(f) *Herm. Cent.* **810** *Eberhardus*, alijs *Gebhardus* Episcopus qui *Brunn* successit circa Annum **MX XIX.** præter alia quæ contulit beneficia, dedit *S. Vdalrico* de bonis paternis *Pontem Lyci* cum vectigali ex eo percipiendo.

Conradus quidam Marchio *Tusciae* dono dedit prædium cum Molendino in *Buitenhufio* quam donationem *Conradus III.* Romanorum Rex Anno **M.CXXXIX.** approbavit.

Conradus Episcopus *Augustanus* Comes de *Lucellans* Oblationes sacras quas nonnulli Antecessorum sibi reseruauerant coram *Hadriano Papa IV.* remisit, Decimas insuper ab antiquo possessas confirmavit ac nouas addidit pro remedio Animæ suæ. Factum hoc Anno **MCLVI.**

Guelpho Marchio *Tusciae* Dux *Spoleti*, Princeps *Sardiniae* ac *Domus Comitissæ Mathildis*, cuius liberalitate plures Ecclesiæ ornatae & auctæ fuerunt, de prædio suo *Moringano* duas Villas & Molendinum in *Tagebrechtshouia* dono dedit Anno **MCLXXII.** Cuius Nepos hic non omittendus.

Fridericus I. Imperator cognomento *Ænobatus*, qui ob res præclare gestas ac plurimas de hostibus Victorias cum Magnis Cæsaribus meritò comparandus esset, nisi diuturno & iniquo bello Romanam Ecclesiam infestis gloriæ suæ nubem aliquã obduxisset. Redijt tunc in gratiam cum eadem Ecclesiâ, pro quâ etiã strenuè dimicaturus in *Palestinâ* immensis terrâ mariq; icinerum hostium, aliarumq; difficultatû laboribus exantlatis profectus est. Et cû *Inferioris Armeniæ* partes ingressus ad quod-

AL. ET APR. E
Schonbachio, ruroq; Hild
nis fat liberaliter eam dona
undis Henrici Coniux & Vi
William cum omni iure ante
gustâ fat augustum. Confir
ationem Conradus I. Imper
niugis ac Henrici Filij Anno

ardus Episcopus qui Anno
X XIX. præter alia que coto
alrico de bonis paternis loc
eo percipiend.

chio Tusciz dono dedit præ
Buitenhusio quam donacionem
Rex Anno M. CXXIII

gustanus Comes de Lotharia
nulli Antecessorum sibi re
no Papa IV. remisit; Decretum
as confirmavit ac nos ad
næ suæ. Factum hoc Anno

ia Dux Spoleti. Princeps Sa
e Mathildis, cuius liberalita
auctæ fuerunt de populo suo
& Molendinum in Tago.
Anno MCLXXII. Curus
s.
cognomento. Et voluit qu
rimas de hostibus Viterba
eritò comparandus esse. aut
omanam Ecclesiam restit
duxisset. Redijt tamen in
oro quâ etiâ strenuè dimica
terra mariq; itinere. In
poribus exantlati profectus
ia partes ingressus ad quod
dam

dam rapidissimum Flumen peruenisset, ac sumpto pran-
dio, frigidâ se non nihil recreaturus, aquam intrasset,
casu inopinato vorticibus fluminis abreptus heu! & sub-
mersus est. (*) Ob casum tam infelicem Orbis Christianus
vniuersus ingemuit. Rem gestam Nicetas (f) Chonia-
tes Græcus scriptor lugubri stylo recenset, & laudes
tanti Principis breui oratione perstringit. Eius
Pietas in multis operibus eluxit. Ostendit, habu-
itque eam eximiè erga S. *Udalricum*, quæ etiam inferi-
us memorabitur. Is Anno MCLXXXII. in *Frater-*
nitatis nostræ album conscribi voluit & gratiam bene-
ficio rependit, omnia Bona Monasterij tam acquisita quâ
acquirenda Imperiali Auctoritate confirmando, addito
& concessio in quædam etiam nouo & ampliori iure.

(e) Anno 1190
(f) Nicet. An-
nal. lib. 2. 10
fines.

Quæ autem Principes & Dynastæ liberaliter dederunt,
Apostolicâ deinde auctoritate confirmata fuere. Et quidē
Alexander Papa III. inter alia fat ampla Priuilegia huic
loco concessa supradicta omnia approbavit. Deinde
statuit, vt Ordo Monasticus secundum S. *Benedicti* nor-
mam perpetuis temporibus hic seruetur. Tum vt peten-
tib; nisi canonicè fuerint impediti, liberè sepultura pos-
sit concedi. Demùm vt tempore Interdicti Generalis
clausis ianuis, non pulsatis campanis, exclusis interdictis
aut excōmunicatis suppressâ voce Diuina liceat officia
peragere. Acta sunt hæc Venetijs in Riua alto, Anno
MCLXXVII. Eadem plures alij succedentes Ponti-
fices rata habuerunt.

Anno post MCCCCLV. *Innocentius* Papa VIII. Ius
Mitra Pontificiæ gestandæ Abbati S. *Udalrici* in perpetu-
um concessit, cum potestate consecrandi Calices, Vestes
sacras & alia ad Diuinum cultum necessaria, in singula-
re ornamentum Ecclesiæ.

Alexandrum VI. huic subiungo, qui Ecclesiam hanc,
cùm alioqui Parochia esset, & Abbates in eâ præter Ius
Patronatus nullū amplius haberent, ita Monasterio v-
niuit, vt Abbati liberū esset secularē siue Regularē huic
ædi præficere Curionē ad nutū amouibilē. Quo benefi-
cio multū leuauit Fratrum molestias Año MCCCXCIV.
Idem

Idem deniq; Pontifex hanc Ecclesiam celebriorem reddere volens concessit vt quicunq; septem eius Altaria ab Abbate designanda deuotè visitassent, omnes Indulgentias consequerentur, quas ij qui septem Vrbis Ecclesias visitant, acquirere solent. Sed hoc Priuilegium quod summopere cultum huius Loci promoueret, per varias Temporum atque ædificij mutationes diu intermissum atque neglectum, hodie non est in vñ. Verum ne amplius iaceret cultus huius Loci Paulus V. P. M. concessa in die S. Vdalrici & S. Afræ ac primà qualibet Dominicâ Aduentus Plenariâ peccatorum expiatione, addito etiam priuilegiato altari, eundem magna ex parte erexit ac restituit. Anno MDCIX.

Plura sunt tam Principum quam priuatorum Beneficia, sed hæc Templi ornamentum præcipue concernentia memorasse sat esto.

AL. ET AFRÆ
 anc Ecclesiam celebriorem
 quicunq; septem eius Alia
 uotè visitassent, omnes lu-
 quas ij qui septem Urbis
 lent. Sed hoc Privilegium
 huius Loci promoueret, per
 lificij mutationes diu inter-
 modic non est in usu. Verum
 huius Loci Paulus V. P. M.
 & S. Afræ ac prima qualiter
 ri peccatorum expiatione
 lantari, eundem magnæ et pac-
 MDCIX.
 pum quam priuatorum Be-
 i ornamentum præcipue
 ia memorasse
 esto.

Incendia Ruina & alia Aduersa recensentur.

AB Incrementis gradum iam promoueo ad ruinas & calamitates. Equidem casura omnia extant, nec quidquam Fortunæ inausum est. Ita præclare Seneca ^(a) edisserit *Enumerare omnes Fatorum vias longum est, hoc v. (a) Epist. 21. num scio; Omnia mortalium opera mortalitatis damnata sunt, inter peritura viuimus.* Sed libeat etiam tali Fortunæ remediū adhibere à tanto Philosopho præscriptum: *Sepe, inquit, maiori Fortunæ locum fecit iniuria, multa ceciderunt ut alius surgerent & in maius. Timagenes felicitati urbis minimus aiebat, Romæ sibi Incendia ob hoc unum dolori esse, quod sciret meliora resurrectura quam arsisent.* Profectò hoc Fatum Templi nostri sæpe fuit, arsit ad minimum quinquies, semper ignibus aut ruinis obnoxium. Surrexit tamen iterum; Et ex hoc illud mea felicissima *Phœnix* esto, quæ ex proprio cinere rediuiua semper melior ac pulchrior renata est. Nam ecce primò Annales nostri habent ab *Attila* Hunnorum Rege omnium mortalium ferocissimo, qui obuia quæque fulminis instar disiecerit atque protriuerit, *Vrbem Augustanam* sædè vastatam, *Ediculam* quoque *S. Afræ* Monumento additam flammis exustam fuisse. Dissentiunt hic aliqui immeritò, & volunt *Attilam* in expeditione Gallicà non peruenisse *Augustam*, mouisse quidem ex *Pannoniâ*, sed per *Germaniam Magnam* & ad alteram solum *Danubij ripam*, quæ extra Romanū limitem tunc erat, iter tenuisse, *Noricum* & *Rætiam* nostrā non attigisse; Verū commentitia hæc esse multis doctè probat & ostendit *Velsærus*: ^(b) *Maneat ergo Fides nostris Annalibus. Mirari hîc licet infelix & hoc & quod sequitur seculum, quorum vtrumq; aut Barbarorū incursionibus turbatum aut hæresum grassatione turpiter sædatum fuit. Plurimæ tunc Ecclesiarum vastationes, nullæ reparaciones, cum nulli Virtute aut Sanctimoniâ*

D infignes

(APP)

insignes viri his locis flourerent. Nam Ariarium *opus.*

aduers.
harys.

num, ait Vincentius Lirinensis (c) non iam portinuculam
quandam, sed penè orbem totum contaminauerat, adeo ut pro-
pè cunctis Latini sermonis Episcopis partim rvi, partim frau-
de deceptis, caligo quadam mentibus offunderetur, quidam
potissimum in tantâ rerum confusione sequendum foret. Et pau-
lo post hæc addit; Nec enim tantum Affinitates, Cognationes, et
amicitiæ, Domus, verum etiam vrbes, Populi, Prouincie, Nationes,
Vniuersum postremò Romanum Imperium funditus concussum et
emotum est. Hac labe Rætiam quoque nostram aspersam
fuisse & ingemuisse res videtur extra controuersiam.
Verum quod à nonnullis creditum & assertum fuit cir-
ca hæc tempora, Vrsum Clericum Theonesti Episcopi à
Philippensibus pulsi Discipulū, Mediolano Magontia-
cum proficiscentem Augustæ ab Arianis occisum. (d)
nominis errore decepti fuere, qui Augustam Vindelici-
cam pro Prætoriâ Salassorum interpretati sunt. Primam
igitur hanc cladem VVicterpus Episcopus relatuere,
qui inter alia Religiosa loca, quæ instituit, etiam S. Afræ
Ecclesiam reparauit donisque auxit.

(d) *Pat. de*
Natalib. l. 5.
n. 133. & l. 110.
n. 97.

Iterum deinde arfisse legitur sub Principatu Caroli
M. Francorum Regis, occasione bellicorum tumultu-
um, quos Tassilo Boiorum Dux excitarat. Is enim Pipi-
no & Carlo Regibus non semel rebellis, sæpius etiam
bello victus, pacè compositâ pactis non stetit. Hunnos
Boicæ Genti infensissimos in auxilium contra Francos
acciuit. Hinc cædes, rapinæ, incendia, & quidquid ma-
lorum bella ferunt, à quibus neque Aedes S. Afræ im-
munis. Thassilone demùm in ordinem redacto
(in Monachum attonsus cum Filio Theodone priua-
tam iussus est agere vitam) & pace stabilitâ, per Sim-
pertum quem Carolus Augustanis Episcopum Leonis
III. P. M. auctoritate tunc dedit, D. Afræ Basilica rursus
instaurata fuit.

Quies deinde fuit aliquãdiu, sed semper incerta, nec
sine minis hostiū. Ii fuerunt Hungari, qui circa Annum
DCCCLXX XIX è Scythiæ finibus egressi siue pulsi Pan-
noniâ inhabitare cæperunt, ac Romano Imperio primū
inno-

ent. Nam Ariam non iam portu-
 nis (c) non iam portu-
 contaminauerat, adeo res pu-
 opis partim rui, partim su-
 ntibus offunderetur, quibus
 sione sequendum foret. Et pa-
 tum Affinitates, Cognationes, et
 es, Populi, Promissæ, Nati-
 imperium funditus concussit
 quoque nostram asperam
 letur extra controuersiam
 editum & assertum hinc cir-
 ricum Theonelli Episcopi à
 alū, Mediolano Magona-
 tæ ab Ariam occidit. (d)
 re, qui Augustam Vindeli-
 m interpretari sunt. Nam
 erpus Episcopus reuocatur,
 quæ instituit, etiam S. Atræ
 que auxit.

igitur sub Principatu Caroli
 sione bellicorum tumultu-
 Dux excitat. Is enim Pipri-
 emel rebellis, sepius certam
 à pactis non sinit. Huius
 in auxilium contra Francos
 e, incendia, & quidquid ma-
 us neque Ades S. Afræ in-
 um in ordinem redit
 um Filio Theodone priu-
 & pace stabilita, per Sim-
 gustanis Episcopum Leonis
 ledit, D. Afræ Basilica rursus

adiu, sed semper incerta, nec
 Hungari, qui circa Annum
 finibus egressi sunt, pulsi Pas-
 ac Romano Imperio primū
 unio-

innouere (e) Incredibile dictu quot castra diruerint,
 quot Ecclesias combusserint, quot populos iugulaue-
 rint, quot repetitis velut ictibus Germaniā Italianq; af-
 fluxerint. Immanes belluas dixisses nō homines nisi à fa-
 cie, attentis eorum moribus. Crudis carnibus vescaban-
 tur, interfectorū sanguine sese potabant. Et ut ad cædes,
 Luitprandum recito, & crudelitatem nati viderentur, Matres
 max edite pueris ferro acutissimo facies secabant, scilicet ut ante-
 quam lactis nutrimenta perciperent, vulnere tolerantiā sub-
 ire cogerentur. Itaque clades multas dederunt atque etiam
 acceperunt. Nam cum Anno CMXIII sub Conradi
 Primi Imperio Baioariæ limitem inuasissent, obuijs Ba-
 ioariorū ac Sueuorum copijs circa Oenum fluium re-
 pulsū sunt. Post Henrico Primo imperante Saxoniam in-
 festare ausi, ab eodem Henrico incredibili cæde pro-
 strati fuere. Sed necdum fracti. Repetunt Germani-
 am Anno CMLV. auctis adeo viribus, ut nisi vel ter-
 ra eos dehiscens absorberet, aut cælum cadens obru-
 eret, à nemine se vinci posse dicerent. Peruagatur rursus
 Baioariam ac Sueuiam, omnem terram à Danubio vsq;
 ad Hilaram Amnem atq; Syluam Hercyniam rapinā, cæ-
 de, flammā depopulantur, Augustam Urbem obsidio-
 ne cingunt, Monasterium S. Afræ incendunt ac penitus
 comburunt. Verū Otto Magnus ille Imperator hor-
 tatus S. Vdalrici, qui tunc Augustanæ præerat Ecclesiæ,
 excitus appropereat, suo ductu rem gesturus. Conserun-
 tur cum hoste manus, vtrinq; caditur; tandem DE O-
 pem ferente Barbari in fugā acti partim Lyco flumine
 merguntur, partim ferro ceduntur vsq; ad internectionē,
 ut deinceps Imperiū non solū inuadere non auderent,
 sed & suū Regnū contra nostros quibus poterant modis
 munire cogerentur. Victoriā tam nobili diuinitus partā
 ac Rege in Saxoniam reuerso, S. Vdalricus Episcopus col-
 lapsa ac diruta quæq; restaurare volens, de corpore S. A-
 fræ inter ruinas sepulto potissimū sollicitus, tacitis præ-
 cibus cælesti Numen inuocat, & quid sibi factū opus e-
 doceri postulat. Quadam nocte soluitur in somnum &
 viso monetur quantocyus Templū S. Afræ reædificare,
 D 2 & locum

(c) Regim. li. 2.
 c. 77. Otto Fri-
 sing. l. 6. c. 10.

(d) Luitpr. l. 2.

& locum eius sepulturæ quærere certò inueniendum. Obtemperat & mox manus admouet, succeduntq; omnia ex animi sententiâ. Namq; abolitis veteribus nouos erigit muros vno cubito altiores prioribus. Templi interiorius laqueario perficit, ac picturis auget; reliqua demum huius Ecclesiæ ornamenta, quæ ne Barbaris præda fieret, in Ciuitatem fuerant translata, per Sanctum Episcopum restituuntur. Ita demum securitas obtenta ab hoste, sed non etiam à Flammâ.

Nam præter incendia iam enarrata aliud rursus ortum fuit Anno MCLXXIII. sub Abbate Manegoldo XIX. Res sic se habuit. Die festo S. Alexij cum Solis æstus esset maximus, vicina quædam Monasterio fabrilis officina inopinato igne corripitur, ac breui ita inflammatur, vt non vicinas solummodo domos, sed & Monasterium, atq; ipsam S. Vdalrici Ecclesiam inuaderet; vnde veluti maturam segetem flamma populari sollet, ita quidquid hic erat ædificij totum edax ignis depastus est. Res fuit digna miseratione & stupore. Neq; enim tugurioli pars superfuit quæ Fratibus hospitij loco seruire posset. Sed pulchriorem ex incendij deformitate faciem mox accepit locus iste per industriam Abbatis Henrici successoris prædicti Manegoldi.

Conflagrauit etiam totum Monasterium, vt nostri ferunt Annales sub Abbate Marquardo circa Annum MCCCXXXIII. quamuis non legatur expresse quid damni Templi eo tempore perpepsu fuerit. Monasterium Marquardus Abbas reficere cepit, successores perfecit.

Breui post interuallo subitanea, eaq; vltima flamma Monasterij ædes inuasit, & iâ iam in Templum fauere cæpit. At Religiosus Abbas (is tum erat Conradus VVindlerus XXXII.) desperatis, imò spretis iâ humanis remedijs, animû spem & preces ad DEVM & Sactos Tutelares vertit, Nec falsus suâ in DEVM fiducia. Nam ipse quasi momento ignis sopitus cælesti ope quieuit. DEO igitur & Diuis Patronis gratus, supplicatione annuâ Dominicâ die ante festû Ascensionis instituit, quâ septa Monasterij cum Reliquijs sanctorum quotannis ambibat; Non-
Non-

Nondum finis malorum; Incendia excipiunt ruinae. Anno MCCCC LXVI. Melchior de Stalhaim Abbas XL. cum Templum ruinam minaretur, statuit illud quod extra Odeum est destruere, & nouum prorsus ampliusq; condere. Erigitur ingens fabrica supereminens cunctis Urbis aedificijs; Magno certè ausu, sed non felici. Artifices quippe quorum fidei bonus Abbas totam structuræ molitionem commiserat, nescio quo errore decepti fundamento non satis firmo, nec solido tectum nimis altum incautè imposuerunt; vnde ruina & læsio non leuis secuta. Nam Anno MCCCCLXXIV. Melchior Abbate jam defuncto & Henrico Friesio presidente, cum *Fredericus* III. Romanorum Imp. conuocatis Imperij Principibus & cunctis Ordinibus Comitibus Augustæ haberet, III. Calend. Iulij, ipso scilicet die quæ Diuis Apostolis Petro & Paulo sacratu est, horâ terciâ pomeridianâ repentina & insolita Tempesta oborta, urbem hanc grauitè concussit, & animos hominum quotquot vel intra vel extra muros erant mirum in modum terruit. Calamitatem Annales explicare satis nequeunt. Vidisses vno quasi momento condensari nubes, nigrescere cælum, solis aspectum adimi, inhorre omnia,

Undiq; omnes venti erumpunt, seu existunt turbines

Tectum Templi S. Crucis deiectum vicinas domos non paucas oppressit; Mænia Urbis multis locis læsa, fenestræ vitreæ innumeræ fractæ, cænacula in hortis labefactata, Arbores quam plurimæ Urbi vicinæ, imò Syluæ integre ventorum vi radicitus vulsæ, ac solo prostratæ fuerunt. Triste certè spectaculum; sed tristissimum omnium quod iâ narrabo. Stabat Templū S. Vdalrici penitus nouum, octo continuis annis ex fundamentis extructum, superiori primū anno perfectum & absolutum. Aderat circa eandē horā Parochus cum Coadiutore, ac de ciuibus non pauci funebria iusta pro mortuis annuo more peragentes. Sed heu omnes ventos in hanc fabricam coniurasse dixisses; Nam ij vno velut agmine emissi, ita toti incubuere Templo, vt tectum primò totum

ere certò inueniendum
mouet, succeduntq; om-
abolitis veteribus nouos
res prioribus. Templum
turis auget; reliqua demū
ne Barbaris præda fieri
ta, per Sanctum Episcopo
n securitas obtenta ab ho-
m enarrata aliud rursus or-
II. sub Abbate Manegol-
ie festo S. Alexij cum solis
quædam Monasterio fa-
corripitur, ac breuiter in-
olummodo domos, sed &
Vdalrici Ecclesiam in ade-
retet flamma populati
ficij totum edax ignis de-
ratione & stupore. Neq;
quæ Fratribus hospitij loco
m ex incendijs deformitate
ste per industriam Abbatis
Manegoldi.
tum Monasterium, ve no-
e Marquardo circa Annum
s non legatur expressè quid
perpessu fuerit. Monasteriu
epit, successores perfecterit
bitanea, eaq; vtriusq; sum-
, & iâ iam in Templum se-
obas (istum erat Conradus
ratis, imò speretis iâ humanis
ces ad DEVM & Sæctos Te-
n DEVM fiducia. Nam ipò
s cælesti ope quieuit. DEO
is, supplicatione annuã De-
nis instituit, quia sepea Mo-
orum quorannis ambiret
luit.

à parietibus auulsum & in aëra sublatum luētantes inter se venti rursus præcipitarent, lateraq; murorum ita ferirent, vt machina tot annis maximo sumptu & labore erecta vno velut ictu concideret, nec aliud quam ingentem lapidum aceruum præse ferret.

Succubuit Parochus & Coadiutor cum triginta tribus de plebe; Alij quinquaginta qui ad Sacellum S. Bartholomej, quod in sinistra Templi alā situm est, confugerant, hoc malum exiuerunt. Heu Cladem? Quis damna metiatur? Certè Rempubliam XIII. Philippeorum sua æstimasse testantur Annales, nostra non metior. Senferunt ea succedentes huius Monasterij Antistites, qui præterito periculo cautiore noua & firmiora huic Templo deinde posuere fundamenta, quos tertio capite supra jam memorauimus.

Ultimam nunc addo cladem, nec minimam, qui considerat, nam ea non parùm hanc deformauit Ecclesiam. Non longè ab initio superioris seculi nota illa discussio ab Ecclesiâ Romanâ per aliquot Principes Germaniæ facta est; His plurimæ Ciuitates Imperij libertate se adunxerunt istoque fædere *Smalchaldia Anno 1530.* strictissimo, ob sui frequentiam intrepidæ, multa apertè contra Remp. Catholicam molitæ & ausæ sunt. Bellum hic non in homines tantùm, sed in Deum ac Diuos, quamuis sub Pietatis schemate gestum, non vires sed Tempia expugnata & vastata, sacra liberè profanata. Ita certè assolet, cum Vrbes pestiferâ hæresum contagione inficiuntur, Diuorum cultus intercidit, religionum sanctitates abolentur. Aberat tunc forte Carolus Imperator Hispanicis, Italicis atque Africanis negotijs occupatus, qui satis pacatum in causâ Religionis Imperium reliquisse videbatur. Eam occasionem plebeij arripiunt (equidem Scabini tunc temporis Augustæ dominabantur, Resq; pub. Democratiz formam præseferbat, quam Carolus V. Imp. postmodum prudenter in Aristocratiam conuertit) in res nouas pro-

niferuntur,
exprobratio
dicitur hac perpe
sueruando
ta formidat
cū. Patres t
lege caueba
paulo post e
consilia inir
stinas auita
Itaq; mittit
maædis Ca
tarent Remp
iun per a sam,
ferari non poss
diputatione, v
teulam ex per
pau Vros par
piscopus Au
Stadion Prin
Confilio DI
Colloquio seu
narentur ali
danti atque et
dijndes inter
quæ inter diue
tationem eiusm
quolibet ligat
no requiri, m
post verbum L
in Deo sed inter
et ipsos vniue
tata qua hic a
stucata ac defi
da sit, quam
turi essent.
ur, an ea sta

era sublatum luctantes in-
ent. lateraq; murorum in-
nis maximo sumptu de la-
oncideret, nec aliud quam
n prae ferret.

cladem, nec minimam, qui
um hanc deformant Eccle-
uperioris seculi nova illa de-
per aliquot Principes Ge-
nae Ciuitates Imperij libera-
dere Smalcbaldie anno 1530
iam intrepidæ, multa aperte
molita & ausa sunt. Bellum
m, sed in Deum ac Diuos
ate gestum, non viros sed
ata, sacra libere profanant
s pestifera hæresum contra-
m cultus intercedit, religio-
Aberat tunc fons Ca-
s, Italicis atque Alincanis
tatis pacatum in causa Be-
e videbatur. Eam occasio-
idem Scabini tunc tempo-
Refq; pub. Democratia tota
arolus V. Imp. postmodum
conuertit) in res nouas pro-
mit.

ni feruntur. Catholicos, Clericos præfertim cachinnis &
exprobrationibus laceffunt, Tempia inuolant (*nostra Ec-
clesia hac perpeffa est*) Sanctuariū augustissimo Sacramento
asseruando lapidibus petunt, Altaria fordibus, quas Car-
ta formidat, commaculant, stupra in sacratissimis locis exer-
cēt. Patres talia nescire non poterant, compeffebant ac
lege cauebant; sed remissè, fatali scilicet ignauia. Nam
paulò pōst ex Patricijs etiam non pauci degenerare, noua
consilia inire quo pacto Missæ Sacrificium aliasq; Chri-
stianas auitas Cærimonias penitus exterminare possent.
Itaq; mittūtūr à Magistratu selecti aliquot Viri ad sum-
mae ædis Canonicos in Capitulo congregatos, qui nunti-
arent *Republicam tantarum inter Predicatores discordiarum
jam pertasam, concordiam in Religione omnes amare & petere, eam
sperari non posse nisi habitā inter utramq; partem per doctos Viros
disputatione, varios esse Articulos in controuersā, de quibus quid sen-
tiendum ex verbo Dei omnino decernendum, cupere igitur ex utraq;
parte Viros pari numero eligi & in certamen produci.* Ad hæc E-
piscopus Augustanus (is tunc erat D. Christophorus à
Stadion Princeps laudatissimus ac prudentissimus) ex
Consilio DD. Canonicorum respondit; *In primis ex ta-
li Colloquio seu Disputatione nullam concordiam, sperari posse, me-
morarentur aliorum Colloquiorum Marpurgensis, Lipsiensis, Ba-
densis atque etiam Augustensis in Comitijs, ubi Predicantes ipsi
discordes inter se conciliari minime potuerint, cogitandum igitur
quid inter diuersarum sententiarum sectatores futurum sit, dispu-
tationem eiusmodi maioribus discordijs faces subdere: Tum inter
quoslibet litigantes, si ad concordiam redigendi sint, Iudicem necessa-
rio requiri, nisi magis exulcerari uelint; Neque hic iure opponi
posse uerbum Dei esse Iudicem cui contradicere nefas sit, Non uer-
bo Dei sed Interpreti Iudice opus esse, eamque ob causam Aduersari-
os ipsos uniuersale aut Prouinciale Concilium postulare. Præ-
terea quæ hic disputanda forent, in præteritis Concilijs jam di-
spitata ac definita fuisse, quibus procul dubio maior fides habenda
sit, quam paucis istis uiris, quamuis doctissimis, qui disputa-
turi essent. Demum etsi pax inter utramq; partem conciliare-
tur, an ea stabilis futura sit, incertum fore.* Itaque pro tempore

Anno 1533

consultissimum esse Concionatores utriusque partis sedulo mone-
 sui officij vt ad Concilium vsque proximè futurum modestiam tu di-
 cendo seruent, à conuitijs, exprobrationibus ac iniurijs abstineant,
 idq; ex parte nostrâ hactenus cautè obseruatum fuisse. Verum ne
 existimarent Colloquium hoc cum frigore improbari ac metriculose dis-
 suaderi, integrum esse DD. Canonicis suos Prædicatores dare, cum ad-
 uersa partis Ministris coram Illustrissimo Episcopo Augustano tan-
 quam Ordinario, vel si Ordinariam Episcopi Augustiani Auctorita-
 tem suspectam haberent, coram vicino quodam siue Eichstadiensi si-
 ue Frisingensi Episcopo aut aliquâ ex vicinis Uniuersitatibus Ingel-
 stadiensi, Tubingensi seu Friburgensi, aut cortè Sacra Cæsarea siue
 Regiâ Maiestato vel Ducibus Bauaria congressuros, quolibet iuri-
 rum locorum rem non ex pacto gerendam, sed ex Dei verbo dy-
 dicandam. Re ita ad Senatum perlata paucorumq; die-
 rum habitâ deliberatione mox ingeminare illi & virgere
 in re tam dubiâ statuendum esse semel quid credendum sit, idq; in Di-
 sputatione definiendum, paratos esse suos Ministros verbo Dei nixos
 omnem suam Doctrinam probare ac defendere, idq; coram Episcopo
 Augustano Dilingæ residente quamuis non tanquam Ordinario, sed
 assessore ac Parte, non enim ferendum esse Iudicem illum qui Romane
 Sedi & alteri disputantium Parti multis titulis esset deuotus. At
 verò DD. Canonicis aliud suspectantibus ex maturo
 Consilio nec imprudente placuit respondere; Turpe est
 ac rem mali exempli præterq; morem omnium gentium ea, que ab an-
 tiquis semper fuisent credita & in prioribus Concilijs probata ac defi-
 nita, de nouo in dubium vocare & inutilibus questionibus obscurare:
 consultum igitur videri ne offendantur fideles, indocti præsertim, tali
 Colloquio penitus supersedere, totamq; causam ad vniuersale Con-
 cilium vsque differre; Aut si illud omnino malint in statu non alibi quam
 coram Episcopo Augustano, tanquam Ordinario de cuius Præsentibus
 Fide ac Doctrinâ nullum possit esse dubium, comparturos. Ita qui-
 dem res transacta fuit, sed nulla pax obtenta. Nam eo-
 dem anno ad diem XXVII. Iulij conuocata vniuersa
 Senatorum Concione longâ præter morem haberet
 deliberatio, donec id, in quod diu ferebantur animi,
 erumperet. Et ecce altero die qui Sancto Apollinari faceret
 est, mittuntur ex optimatibus lex ad omnia Capitula &
 Monasteria, qui Senatus pridie habiti decretum nuncia-
 rent.

Anno 1514.
 24. Martii.

rent. Inter cetera veniunt ad D. Vdalrici Cænobium, cauent & cum Imperio vetant ne quisquam deinceps nostrum Suggestum ascendat de Rebus Diuinis ad populum dicturus, suos Ministros posthac solos puri puri Euangelij Praecones futuros, utq; tam Religiose quam seculari Famulae liberum sit huiusmodi Euangelij explanationem accedere; Et cum dicto statim nouus cum noua doctrinâ Ecclesiastes designatur. Abbas & Fratres hoc nuntio trepidi, & ad resistendum impares frustra quaedam opponunt; cedunt tamen huic Tempestati, arbitantes se nil mali ultra passuros. Verum triennio propemodum exacto, aduersarij rursus fremere, nostris tanquam victis insultare, falsò expectari Concilium, melius ac tutius esse vnam in Vrbe coli Religionem. Tandem diu deliberato vniuersis Canonicorum ac Regularium Capitulis in Vrbe ex senatus consulto praescribitur, ut nemo deinceps rem diuinam faciat, Imagines & Altaria è Templis auferant, Cerimonias ac ritus Ecclesiasticos tanquam DEO ingratos omittant, insuper ipsi Nomina sua Ciuitati, saluis nihilominus alijs eorum immunitatibus, adscribi patiantur, si velint, intra octiduum Vrbe cedant. Dura certè illa & iniqua conditio visa, ideo hanc vltimam sponte arripiunt.

Cedunt omnes & quo quilibet possunt emigrant. Abbas S. Vdalrici, is erat Ioannes Kônlin XLV. cū toto Conuētu, vno dempto infelice qui remansit, V Vitefspachiū ad Arcem suā in Baioariā litā se confert, ibiq; sedē locat. Hæc facta XV. Calend. Februarias Año M. D. XXXVII. Mox eodem die aduersarij Tempia inuadunt, Altaria spoliant, & dilacerant, Imagines confringunt, & quidquid possunt auferunt. Nonnulli etiam ex optimatibus, quorum melior sententia menti, tædio turbarum Patriam mutarunt, & in prædia sua, aut alias Ciuitates abiuerunt. Interea Carolus Imperator ex Hispanijs redux arma parat vltioni quorundam rebellium intentus. Itaq; conductis in vnum copijs, Ratisbonam, inde Ingolstadtium mouet, vbi etiam Schmalchaldici confederati cum suo exercitu sat valido confederant. Enimucrò cū

res successum, quem illi sperabant, non haberet. Principes confusi ad suas Prouincias dilapsi sunt. Quois dein de victis & captis, quibusdam alijs in ordinem reductis, Imperij quoque Ciuitates rebus desperatis ad preces veras supplices Legatos ad Imperatorem misere. Inter eas Augusta certis legibus, recepto in Urbem Clero & in pristinum statum restituto, factaque cum certa pecuniæ summâ expiatione veniam impetrauit. Anno MDXLVII. Dum hæc Augusta geruntur, moritur Abbas S. Vdalrici *Simon Gollus XLVI. VVittelpachij* in Baioariâ. Sed vt finiam, nostræ quoque Cladi dedit DEVS finem, Nam Anno MDXLVIII. *Iacobus Kappinus XVI.* Maij in Abbatem electus est. Is de restitutione sui Monasterij apprimè sollicitus, sub auspicijs D. Caroli Imperatoris eandem impetrauit, redijtque Augustam cum Conuentu Anno MDXLIX. vbi plerq; inueniens lacerâ & sædâ facie, multa per suam industriam, (erat enim Oeconomix laude celebris) in amplificationem huius loci fecit, & noui velut Conditoris nomen apud plurimos habere meruit.

AL. ET AFRE
bant, non haberet. Princi-
as dilapsi sunt. Quis dein-
m alijs in ordinem redactis.
rebus desperatis ad peccu-
imperatorem misere. Inter
recepto in Urbem Cleo de-
o, factaque cum certa pecu-
niam impetrauit. Anno
Augustæ geruntur, moerore
X L V I. VVtrepachij in
nostræ quoque Cladi dedit
MDXLVIII. Iacobus Köp-
m electus est. Is de restitu-
mè sollicitus, sub auspicijs D.
impetrauit, rediitque Au-
no MDXLIX. vii. pierog-
cie, multa per suam multitu-
æ laude celebris in amplifi-
t, & noui velut Condito-
id plurimos ha-
neruit.

CAPVT SEPTIMVM.

Celebritas Loci & facta circa eum me-
morabilia.

Ad alia Templi nostri Decora nunc transire conue-
nit, & præcant ea quæ à Sacris Diuorum Pignoribus
illi accedunt. Ammonium Virum Sanctissimū libet imi-
tari, qui vt cum Athanasio Magno Romam venit, Ex præ-
claris, Nicephori (a) verba sunt, præcipuisq; eius Urbis rebus non
aliud spectandum sibi censuit, quàm Petri & Pauli Martyriū & ade-
eam in quâ illorū Corpora veluti thesaurus sunt condita. Ioannem
quoq; Chryostomū, (b) qui magno videndæ Urbis desi-
derio accensus de Corporibus Sanctorū Petri & Pauli ita
loquitur, Ego autem & propter hoc Romā diligo. Insuper adhuc &
aliunde eam habeo laudare & pro magnitudine & pro antiquitate &
pro specie & pro multitudine & potentia & de directionibus in prælijs.
Omnia autē talia derelinquens pro hoc eam beatifico, quia & viuens
(Paulus) eis scribebat & sic eos diligebat & præsentialiter eis locutus
est & vitā ibi temporalem finiuit, & sanctum corpus eius ibi habent:
pro quo & honorabilior Ciuitas magis quam pro alijs. Hæc viri
Sancti de vrbe Orbis Dominā, Quidni de eius Colonia
ego idem sentiam? Certè siquid magni in artificio, in
materiā, in elegantia de hac vrbe ac templo dictum est
aut dici potest, id totum relinquo & hanc Ecclesiam
tot Martyrum sanguine fundatam & consecratam, tot
Sanctissimorum Antistitum ossibus cohonestatam esse,
hoc verò vnum amo, hoc æstimo, hoc laudo. Cæmiteri-
um Martyrū iam olim hîc fuisse, quorū studio & amore
Sancti quoq; Præfules Augustani in eorundem monu-
menta in ferri voluerint supra vidimus, iucundissimum
profecto existimabant post obitum cum ijs cubare quos
in vitā plurimū dilexissent & coluissent. Eorū simula-
cra ex argillā plastico opere duplici nec inuenusto ordi-
ne vno supra aliū in pariete singulis ædiculis illocata to-
tum in Orbē coronant & ornant Odeum. Verumque
Ordinē conisimus hîc appositus magis quam penna po-
tuit

(a) Nic. l. xi.
Ecl. Hist. s. 37.

(b) Chryf. Hom.
32. in Epist. ad
Rom.

CAPVT

86
tuit exprimere, vt ijs conspectis etiam simplicibus in
mentem veniat de imitatione eorum qui partim sup-
plicijs durissimis partim laboribus immensis sublimis
illud & aureum cæli Templum petiuerunt.

Hic inferendus Iconismus Ecclesie interioris.

Superiorem Ordinem hi tenent; *Ianuaris, Felix, Nimia, Pe-
trus, Diomeda, Quiriacus, Leonida, Largio, Iuliana, Crescentianus,
Agape, Eutychianus, Fausta, Philadelphus, Charito, Emblasus.* In-
feriorem isti: *Narcissus, Dionysius, Afer, Hilaria, Afra, Digna,
Eunomia, Eutropia, Eyrta, Adauctus, VVistertus, Tollo, Nidgarus,
Adalbero, Simpertus, Vdalricus.*

Narcissus quamuis hic nec obierit nec sepultus sit,
ponitur tamen vt Apostolus, Auctor & Doctor huius
Ecclesie. Numerus Martyrum incertus est, & Nomina
etiam nonnullorum vt pleraq; alia in rebus Ecclesiasti-
cis ignoratur; Martyrologia in vtroq; variat. Nos ex anti-
quis tabulis (c) erutos octodecim expressimus, omnes scilicet
licet in superiori Ordine cum duobus ex inferiori, Ad-
aucto & Eyrta, ignoratis nihilominus alijs tredecim qui
omnes eodem cum Hilaria die Pridie Idus Augusti Mar-
tyrio affecti fuere, quamuis diuerso supplicij genere.

(c) Sigif. Maiß.
Sbron.

Nam Hilaria cum socijs igni addicta, hi remissius ha-
biti capite cæsi sunt. Ex qua Penarum diuersitate non
improbabiliter colligit Velferus istos Martyres non ex
cognitione aut famulatio Hilarie, vt vulgo creditur, no-
enim Leges tunc admisisent in eodẽ crimine Heras igni
tradi, seruos capite plecti, sed potius honeste familie, &
fortẽ ex Decurionum Ordine aut Decurionum filijs fu-
isse suspicatur. Cum autem nil definire audeat, neq; ego
definiam. Plures tamen his iam recensitis ob Chritia-
nam Fidem neci tunc datos, quorum memoria inter-
ciderit, veteri famæ non penitus abroganda est Fides.

(d) Comment.
in Pass. S. Afr.
& socior.

De Afro Patruo Afræ hoc habetur singulare, ipsum
Nonis Augusti, quo die eius memoria colitur, martyrio
affectũ, ad frangendam nimirũ Afræ iam captiue consti-
tia, sed quo supplicij genere incertũ. Adduntur & ipsi Mar-
tyres socij in Tabulis Ecclesiasticis, quos, quicũq; ij fuerint,
nã Nomina interierũt, ante Afrã extinctã Diocletiani sa-
uitiã iam expertos fuisse credendũ est. Hac

M. Kager de

pectis etiam simplicibus in
one eorum qui parum imp
ooribus immensu sublatu
um petuerunt.

mus Ecclesia interiori.
nent; Ianuarius, Felix, Numa, Pe
a, Largo, Juliana, Crescentianus,
adelphus, Charis, Emilianus. In
ysius, Asper, Hilaria, Astra, Iugur
Eius, VVilherpu, Tollo, Niderian

neccobierit nec sepatus sit,
us, Auctor & Doctor huius
rum incertus est, & Nomina
raq; alia in rebus Ecclesiasti
a in vtroq; variat. Nos ex anti
ecim expressimus, omnes scilicet
m duobus ex inferno. Ad
nilominus alijs tredo non qui
die Pridie Idus Augusti Mar
diuerso supplicij genere
igni addicta, huiusmodi ha
ua Penarum diuersitate non
lferus istos Martyres non ex
Hilaria, vt vulgo creditur no
at in eode crimine hanc igni
ed potius honeste familia, &
ne aut Decurionum filijs fra
nil definire audeat, nec ego
s iam recensitis ob Christu
os, quorum memoria nec
nitus abroganda est. Fides
oc habetur singulare. ipsam
s memoria colitur, martyrio
nirū Afræ iam captiue contin
incertū. Additur de plibet
asticis, quos, quocūq; h fuerint,
Afræ extincta Diocletianus sic
dendū est. Hæc

TURRI
Turris Sancta Afræ .
et K. Aditus ad Sacristiam .
Sacellum B.V. Mariæ .
Epitaphium R. S. Joannis Abb.

M. Kager delincauit

Wölf. Kshian sculpsit .

Templi
neri non
permot
nille legi
pum cir
pulchru
ibiq; S. A
esse, & r
sub finem
nibus, in
te id pro
Virgine
Sanct
fidus dur
certis arg
Nam po
minimus
rare cogi
pellente
tuum sep
essent sep
locum cu
dam aliq
rancam
Intrat, o
fore, ad o
piscopum
us confes
posito ab
viribus c
hilomin
Sed non
imminu
nes redd
pum def

Hæc sunt ergo decora & hæc ornamenta huius Templi & Urbis, quorum Fama tamen vno loco contineri non potuit, quin & exteros sanctitate huius loci permotos pio adfectu sacras Reliquias adoratam aduenisse legimus. Certè Fortunatum Pictaviensem Episcopum circa Annum D L X V. Rauennâ ad S. Martini sepulchrum in Gallias profecturum Augustam attingisse, ibiq; S. Afræ ossa pro singulari pietatis studio veneratum esse, & ratio itineris ipsa persuadet, & versus quos ipse sub finem libri vitæ S. Martini scripsit de diuersis regionibus, in quibus sanctõrum Reliquiæ adseruantur, discretè id produunt; Librum enim sic alloquitur

*Pergis ad Augustam quam Vindo Lycusq; fluentat, LXIII
Illic ossa Sacra venerabere virginis Afræ.*

Virginem hic intellige non integritate sed ætate.

Sanctus etiam Vdalricus præcipuum huius Ecclesiæ fidus dum viueret magno studio coluit hunc locum, què certis argumētis nosset Deo Diuinitq; esse per quã acceptum. Nam post illam Vngarorum stragem, cuius supra meminimus, cum Ædem S. Afræ flammis absumptã reparare cogitaret, somnio vidit D. Afram hortantem & impellentẽ ad id opus, sed prohibentẽ ne Cryptam prope suum sepulchrum fodi iuberet propter plurima quæ illic essent sepulta Sanctõrum corpora. Et verè Diuis hunc locum curæ esse istud factum demonstrat. ^{(c) Vit. S. P. 4} ^{dalr. c. 14} Olitor quidam aliquãdo hic obambulans fortè in specum subterraneam lateritio opere fornicatam facelli instar incidit. Intrat, oculis perlustrat & cogitat rem vsui suo aptam fore, ad olera & alia utensilia ibi seruanda. Adit ergo Episcopum Vdalricum, rem narrat & consilium vel potius consensum rogat. Ille hominem objurgare, & a proposito abstertere, ni desisteret in pænã sensu omni ac viribus certò priuandum. Audit infelix nec paret & nihilominus clam viro sancto quidquid libet ibi recõdit. Sed non impunè. Nam statim sine aliã causã sensus illi imminuuntur, vires debilitantur & ad quaslibet functiones redditur inutilis. Quo nunc miser? Res ad Episcopum defertur, & vnã sacrilegus ille corã eo sistitur. Qui

rursus seuerè oburgatus facti penitens pacè veniamq; precatur, & mox per Sanctū Virū sensui ac valetudini veteri restituitur. Eandē specum dictus Olitor deinde quaerit, sed reperire nequit. Sāctus igitur Vdalricus huic loco magis magisq; deuotus, singulis diebus Veneris Mysticū ibi sacrū offerre cōsuevit, in quo etiā mortuus jacere volēs viuis sibi Tumulū iuxta S. Afrē sepulchrū fieri curauit. O chara Pignora! Qualia sibi à Deo data meritò exultat hęc Ciuitas, & reliqua suspicit Germania.

○ Subjungo *Leonem* IX. Pont. Max. Virum omni virtutū genere ac miraculorū gloriā illustrem, sed præter inuidiam eorum qui fortè dissentire vellent. Hunc Anno MXLIX. ab Henrico III. Imp. à quo Romani mortuo Damaso missis Legatis Pontificē sibi dari petierāt, ex Episcopo Tullēsi Papam designatū ac Romā ire iustum fama est Augustam venisse ibiq; dum fortè ex tanti oneris cōsideratione formidās Deum suppliciter precibus cōsuleret, cęlesti Musicā ab Angelis exceptū, supra sanctorū sepulchra talia verba audiuisse; *Dicit Dominus, Ego cogitatioes pacis & non afflictionū*: Vnde ille fidencior peregrini habitu Romā ierit, illic Pontifex creatus ac Leo. Nomen appellatus fuerit. Hęc ita cōtigisse scripti Annales nostri tam Latino quā vernaculo sermone diserte affirmāt: Estq; quod gratulemur nobis, si viro tā diuino diuini fauores apud nostros Diuos cōtigerūt. Sed scio alijs hoc non probandū, ratione itineris, quod per Gallias illum cepisse communiter scribūt. (f) nobis obstantē. Ac qui si illum ante suum in urbē ingressum Augustæ etiam fuisse credamus, quod nemo hactenus apertè negauit, maximè Henrico Imperatore, à quo Romā missus fuerat in Baioaria tunc existente, nemini faciemus injuriam. Quod si adfirmare non licet, saltem monere decuit. Certe post susceptum Pontificatum Leo Augustæ fuit, & quę præclara sui monumenta reliquit.

Aliud ornamentum huic Templo nostro debetur potius quam reuera accedit, idq; ab *Eginone* quondā Abbate nostro viro prudētiā, vitæq; sanctimoniam integerrimo, quē nobis & Fortuna & illius seculi malicia inuidit.

(f) Otto Fri.
sing. l. 6. c. 33.
Baron. & alii.

penitens pacē veniāq; p
 ru sensui ac valetudini ve
 dictus Olitor deinde quod
 oruit. Sāctus igitur Vdalricus
 uotus, singulis diebus Ven
 cōsuevit, in quo etiā mon
 mulū iuxta S. Afre sepulchri
 ora! Qualia sibi à Deo dā
 & reliqua suscipit German
 ont. Max. Virum omni vito
 riorā illustrem, sed prater
 silentire vellent. Hunc Anto
 Imp. à quo Romani motto
 nificē sibi dari petierāt, et E
 gnatū ac Romā ire iudicā
 oiq; dum fortē ex tanti coeris
 eum suppliciter preciborō
 ngelis exceptū supra sanctoni
 ulse, Dicit Dominus, Ego vobis
 i: Vnde ille fidenter peregr
 Pontifex creatus ac Leo No
 cita cōtigit se scripi Amalos
 naculo sermone dū dicit affe
 ur nobis, si viro tā dūmo di
 Diuos cōtigerūt. Sed hō alijs
 e itineris, quod per Gallias
 scribūt. (s) nobis obstante
 bē ingressum Augustae etiam
 no hactenus apertē negant
 e, à quo Romā missus hūc
 nemini faciemus injuriam
 t, saltem monere decuit. Ce
 atum Leo Augustae fuit dūque
 reliquit.
 uic Templo nostro debent
 t, idq; ab Eginone quondā Ab
 itaq; sanctimonia integrit
 & illius seculi malicia immutā

ne in suo Domicilio ac sede sepeliretur. Is à pueritiā in hoc Cœnobio educatus, Augustae enim natum ferunt, inter Religiosae ac honestioris vitæ disciplinas laudabiliter adoleuit. Incidit autem Iuuenilis eius ætas fortē in Principatum Henrici I V. Imp. Idq; eo Tempore quo graue illud ac diuturnum schisma, (cuius Guibertus Archiepiscopus Rauennas auctor præcipuus, & Henricus propugnator acerrimus exitere,) in Ecclesiā sic inualuit, vt Imperio toto rapinā, igni, ferroq; miserè deuastato, pauci etiam Catholici Episcopi ex parte Romani Pontificis permanserint. Quapropter, vt ex Bertoldo Constantiensi manifestum est, omnes penè Religiosi siue Clerici, siue Laici in aliqua Monasteriorum latibula huiusmodi mala declinauerunt, ne videlicet deuastationem Sanctæ Ecclesie cernerent, cui in nullo adminiculari possent. Satius enim illis videbatur vt saltem seipsos delitescendo saluarent, quam pro alijs incassum laborando cum eisdem perirent. Tria tunc Monasteria ceteris excellebant, S. Blasij in Nigrā Sylua, S. Aurelij quod Hirsungia, & S. Saluatoris quod Schafhusia, id est, Nauium Domus dicitur, ad que mirabilis multitudo Nobilium & Prudentium virorum hac tempestate in breui confugit. Ergo & noster Eginus tali impetu actus ad D. Blasij Cœnobium migravit. ibiq; tam diu in gratiā omnium vixit, donec fama eius longius sparsa in Ministerium Gebhardi Constantiensis Episcopi tunc exulis assumeretur. Quo cum domi forisq; semper versatus tam prudenter rem egit, vt etiam non semel ad Sedem Apostolicam Legatus mitteretur. Anno deinde MCIX. Henrico IV. Imp. jam defuncto, cum Ecclesia ab intestinis malis non nihil respirasset, Eginus requiritur, Abbas S. Vdalrici dicitur, & auspicia noui regiminis, quo eum vota omnium vocabant in hoc loco suscipit. Vidisses mox aliam hinc rerum faciem, nouā luce omnia illustrari, vitia eliminari, Virtutes in pretio haberi, Numen ipsum magis propitium multa per sanctos loci huius Patronos atque ipsum etiam Abbatem verè sanctum miranda patrare, quorum nonnulla Valscalcus (postmodum Abbas) præfens vidit, notauit & scriptis posteritati commendauit.

Eginus

Bert. Append.
 ad Herman,
 Anno 1085.

Egino multa à Schismaticis aduersa perpeſſus de
mum extorris actus, meliori habito conſilio ad *Calixtum*
II. Pont. Max. profectus rem omnem ex animi ſententi-
tà pro bono Eccleſiæ Auguſtanæ ſtatu geſſit, ſed re-
diturus, ò mira DEI iudicia ! cum apud Oſtia Tybe-
rina ſoluiffet in Tuſciam nauigaturus, maris tempeſta-
te iactatus in morbum incidit, ac Piſas vix ægre delatus
ibi diem clauſit extremum Idibus Iulij, vbi in Cænobio
S. Michaëlis Camaldulenſium iuxta cuiusdem Ciuitatis
Archiepiſcopos (talem Virtus merebatur honorem,
terræ mandatus fuit, publico certè Auguſtano.

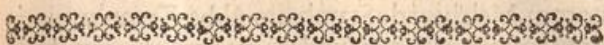
rum luctu. Anno
MCXX.

Egino

CAPIT

Post
P
tion
Prim
V
à Bar
more
tion
Em
Eccle
dament
fore
tis
recomp
sentib
hardo
Virgin
Iteru
no MCL
III. Abba
cratio
Mogunt
gustano.
Cittone
festu & ir
Imp. (cu
ta) cum
profecto
Vdalricu
meris ip
quo etia
exemplo
Interu

CAPVT OCTAVVM.

Dedicationes aliquot Solemnes, aliq; abtus hic exhibitæ.

POST iteratas sæpe huius ædis reparationes, Consecrationes etiam sæpius repetitas fuisse censendum est. Primã non lego. Certè sanctos *VVilsterpum*, *Simpertum* & *Vdalricum* qui alias alibi Ecclesias dedicauerint, cum hanc à Barbaris ter exustam restaurarunt, recepto ab antiquis more etiam dedicasse non est locus ambigendi. Dedications autem memoratu digniores hæ fuerunt.

Embrico Episcopus Augustanus, qui iniit Anno *MLXIV*. Ecclesiam *SS. Vdalrici* & *Afræ*, cum angusta esset, à fundamentis destruxit, & ampliorem, acceptis ab Antecessore suo *Hérico* quinquaginta talentis, restituit reseruatam sibi oblationibus & donarijs huic loco factis in recompensatione sumptuũ. Põst circa annũ *MLXXI*. presentibus & adiuuantibus *Gunzone* *Aichstadiensi* & *Euerhardo* *Frisingensi* Episcopis in peruigilio Natalis *Diux* Virginis sollempni ritu eam dicauit.

Iterum deinde cum *Cænobium* vnã cũ templo Anno *MCLXXXIII*. ex incendio collapsũ & per *Henricum III.* Abbatẽ reparatũ fuisset, facta est noua eiusdẽ Consecratio secunda Paschæ feriã per *Conradũ* Archiepiscopũ *Moguntinũ*. assistentibus alijs Episcopis *Vdalcalco* *Augustano*, *Ottone* *Frisingensi*, *Hermanno* *Monasteriensi*, *Ottone* *Aichstadiensi* & *Bertoldo* *Tullensi*. Solenne hoc festũ & inter rara Augustæ fuit. Adfuit enim *Fridericus I.* Imp. (cuius iussu & auctoritate hæc Dedicatio instituta) cum tribus Filijs atque alijs Imperij Principibus. Erat profectò miranda tunc in *Friderico* Pietas erga *Diuum Vdalricum*, cuius sacra Ossa recens inuẽta suppositis humeris ipse cum tribus Episcopis vsq; ad locum sepulture, quo etiãnum cubant singulari Religionis ac deuotionis exemplo portauit Anno *MCLXXXVII*.

Interuallo deinde trecentorum & quod excurrit annorum,

F

maticis aduersa perpeffus de
ri habito consilio ad Calam
m omnem ex animi sententia
gustanæ statu gessit, sed
ta l cum apud Oflia Tybe
uigaturus, maris compellit
dit, ac Pisas vix egre delatus
Idibus Iulij, vbi in Cænobio
um iuxta eiusdem Ciuitatis
irtus merebatur honorem,
publico certè Augustano.
tu. Anno
CXX.

CAPVT

norum, Melchior de Stambhaim Abbas Templo ruinam
 rursus minitanti noua fundamenta moliri cepit. Missi
 igitur nuntijs R^{um}. & Ill^{um}. D. D. Petrum S. R. E. Tituli
 S. Vitalis Cardinalem de Schaumberg Episcopū Augu-
 stanum acciuit, qui pro solita sua Pietate & Modestia ad
 diē Assumptionis Diuæ Virginis Augustā lubens uenit,
 & huic ædificio primariū lapidē in tantā hominum fre-
 quentiā, qualē vix videre hic aliquando licuit summa cū
 solennitate, Anno MCCCCLXVII. posuit. Ibi etiā hæc
 mira contigerunt. Erat in eā hominū turbā Adolefcens
 puerū, vt fit, vlnis gestās. Is mala sorte dū actū hūc spectat
 ē sublimi loco XV. pedes alto in subiectā lapidū struem
 cū infāte decidit & immunis ab omni noxā vterq; relin-
 git. Iterū aliud, Fors fuit vt cuidā ex Operis ē superiori fa-
 bricę parte bipennis ē manu laberetur atq; in caput Ar-
 chitecti infra stantis impetu caderet nec vlla in parte illū
 offenderet. Tertiū hoc fuit. Saxum quoddā prægrandē a
 muro solutū supernē præceps ruere cepit, iāq; cadē do-
 bulā fregerat, & proximū erat vt Operas internē oppri-
 meret, sed Deo casū notabiliter moderante saxū alio de-
 flexit & sine cuiusquā noxā in terrā vsq; cecidit. Ad dō-
 quartū. Turris admodū crassa Templo ad occidentē ad-
 hærebat, quā in gratiā noui ædificij solo æquare conue-
 niebat, idq; sumptu nō leui, de quo iā cū Opificib; pactū
 erat. Adstant fortē illi sub vesperū diei cum vitis Religio-
 sis, & dū de re quā commodissimē gerēdā consulunt. Ec-
 ce Turris ab imo fundamento vsq; ad summū fastigium
 sponte dissipitur, Moto itaq; non nihil fundamēto reli-
 quæ partes paulatim absq; alio quodā humano admini-
 culo subsidūt in cumulū, in quē demū Campana ma-
 ior, quæ in suo ligneo claustrō adhuc permanserat suspē-
 sa, placidē demittitur nec frangitur, vbi Numinis certē
 Prouidentiā factū vt & labori & sumptui parceretur. Di-
 uis Patronis id etiā in acceptis relatum fuit, vnde &
 multorum animos Pietas tetigit vt liberaliū opes suas
 in augmentum huius Ecclesiæ conferrent. Celebre igitur
 initium sumpsit hæc fabrica, sed ad Dedicacionem
 ruinā cito nimis deformata, non peruenit.

nam Abbas Templo ruinis
 lamina moliri capit. M. D.
 D. D. Petrum S. R. E. Tituli
 chaumberg Episcopu Ang
 ta sua Pietate & Modestia
 rginis Augusta lubens veni
 apide in tanta hominum fre
 nic aliquando licuit summa
 CLXVII. posuit. Ibi etiam
 a hominu turba Adolectos
 mala sorte du actu huc specta
 alto in subieca lapidu stru
 nis ab omni noxa vteq; reu
 cuida ex Operis e suspensio
 nu laboretur atq; in caput
 u caderet nec illa in partu illu
 t. Saxum quoddam prae grandia
 eps tuere cepit, atq; cadulo
 erat vt Operas interne oppo
 liler moderante summo
 in terra vsq; cecidit. Ado
 ffa Templo ad occidente ab
 i aedificij solo aquare conce
 ni, de quo ia cu Opib; pectu
 e speru diei cum vni Relegio
 distime gereda confilium
 into vsq; ad summu falligum
 aq; non nihil fundameto
 alio quoda humano admi
 que demum Campanum
 tro adhuc permanserat tpe
 frangitur, vbi Numini vete
 ri & sumptui parcerent. Di
 ceptis relatum fuit, vnde
 etigit vt liberalius opes sua
 sific conferrent. Celebre
 orica sed ad Dedicacionem
 non peruenit.

Iam superest nos in medium producere pijsimum
 illum Principem Maximilianum I. Imp. Augustum, cuius
 memoria, cum plurima tam in Urbem hanc quam Mo
 nasteriu cotulerit beneficia, sancte in veneratione est. E
 ius affectu erga Diuum Vdalricu (quem non vt patronu
 solummodo coluit, veru etia vt Cognatu, de cuius san
 guine descendebat, (a) amauit) satis docent monumen
 ta quae reliquit. Is Anno M. D. couocatis Imperij Proce
 ribus publicu Auguste Couentum instituit. Exurrexerat
 forte ia tunc e ruinis pars illa Templi S. Vdalrici quae ce
 ciderat, pars altera, qua Odeum est, vt melior restituere
 tur vsq; ad fundamentu disiecta erat. Duplex ergo huic
 Tplo durante illo Couentu accessit beneficiu, Dedicatio
 sollemnissima, & primarij lapidis positio celeberrima.

Res ita accidit. Placuit Augustissimo Imperatori v
 trique celebritati adesse & suo etiam facto celebriorem
 reddere Instituitur ergo ad III. Idus Iulias publica
 supplicatio ad aedem Diui Vdalrici, Eunt Clerici & se
 culares magno numero & popa. Primus ex ordine Prin
 cipu Bertoldus Comes Hennenbergius Archiepiscopus
 Moguntinus vir multa canitie veneradus, ideoq; bacu
 lo nixus mitra gestans cu reliquis insignibus Pontificu sa
 cris operaturus incedit. Pone eu sequitur Suffraganeus
 Aichtadiensis medius inter Abbates S. Vdalrici Auguste
 & S. Crucis Verdeae Archiepiscopo mitrati & ipsi infer
 uientes. Hinc aulica Cesaris familia; Mox ipse Maximilia
 nus Imperator cum Friderico S. R. E. Tituli S. Theo
 dori * Cardinale Diacono Legato Apostolico. Tum
 reliqui Principes ac Dynastae Fridericus Dux Saxo
 niae Princeps Elector, Ernestus huius Frater Archie
 piscopus Magdeburgensis Germaniae Primas, Albertus
 ac Georgius duces Bauariae, Fridericus Marchio Bran
 denburgensis, Henricus Dux Mechelburgensis, Laurentius
 Episcopus Herbipolensis, Gabriel Eichstadiensis &
 quotquot alij Principes, Comites & Barones. Vbi ad Ec
 clesie fores peruentu, Moguntinus in cora omnibus salu
 Cineres & alia ad Dedicacione necessaria sollemni bened
 ictione lustrat, post vltioru Ecclesiae consecrationem

(a) Hedwigia
 ex Comitibus
 Riburgensibus
 Mater fuit Ru
 dolphi I. Imper
 ratoris.
 Eyzing, The
 saur. Prima.

* Titulum istu
 hodie sublatum
 est.

Eichstadiensi suffraganeo committit. Ipse verò cum Imperatore atq; alijs Principibus ad locum vbi Lapidis primarij ponendi erant progreditur. Lustratis ergo de more Lapidibus (tres autē Septem pedales erant ad hoc destinati) ac per opifices in imum fundamenti demissis, Imperator cum Cardinale descendit, sumptaque trullā & malleo argenteis & hausto cæmento admodum dextrè primum collocat lapidem, Cardinalis mox alterum, quæcis demùm tertius superim ponitur cū Inscriptione.

IESV XPO SACRVM

D. MAXIMILIANVS. ROM. CÆSAR. AVGVSTVS
AD III. IDVS. IVLIAS. AFVNDAMENTIS LAPI.
DEM. HVNC PRIMVM POSVIT ANNO M.D.

Trullæ verò, quam Imperator ad perpetuam rei memoriam in Sacratio asseruari iussit, quamvis hodie, nescio quo infortunio perdita non amplius extet, hæc verba inscripta fuere

PERPETVÆ SECVRITATI

ET DIVO VDALRICO MAIORI ET PROPINQVO
SVO EX PROSAPIA VETERE PRINCIPVM FER.
RETENSIVM

D. MAXIMILIANVS.

ROM. CÆSAR COMES DE PHIRT DEDICAVIT.
ANNO IVBILEO M. D. AD III. IDVS IVLIAS.

Est & aliud huius facti monumentum ab eodem Imperatore profectum; Statua lapidea Equestris iustæ magnitudinis, quam testandæ venerationi & propagandæ huius diei memoriæ extra Chorū S. Vdalrici poni mandavit. Capta ea fuit, sed nō perfecta. Conspicitur etiam num in Atrio Monasterij Eques cultu militari, sed rursi opere designatus potius quam verè expressus.

Tandem & hæc pars Templi eaq; porior perfecta & exornata sub Ioanne Abbate qui hodie præsidet, vltimùm iā à Reuerendissimo & Illmo. Principe ac Domino D. Henrico Episcopo Augustano S. Vdalrici legitimo successore, vero amatore ac studiosissimo imitatore celebri pompâ dicata fuit, adiuuante R^{mo}. D. Sebastiano Breuning eius suffraganeo VII. Calend. Septemb. Anno MDCVII.

CAPVT

CAPVT NONVM.

*Sodalitas S. S. Vdalrici & Afre, & quorundam Nomina
eidem inscripta.*

PLures in hac Vrbe celebres habentur Sodalitates, quæ tamen hæc nostra, sine inuidiâ dicam, antiquitate præminet. Ea primò instituta fuit Anno MCCCCXL. sub Abbate Ioanne de Hohenstein hortante & adiuuante Illmo Cardinale & Episcopo Augustano Petro de Schaumberg, excitandæ scilicet Religioni & Pietati erga Diuos Patronos in frigate factis hominû animis, cum paulò ante habitâ Constantiæ Synodo Patres illi cunctis Ecclesiæ morbis prospiciendum esse decreuissent. Vnde plurimi vtriusq; sexus à principio statim in album eiusdem relati. Sed mox interuallo aliquo maiora cepit incrementa. Nam post annum M. CCCCLXVII. cum Abbas Melchior de Stambaim nouam Templi structuram emoliretur, auctoritate eiusdem Illustrissimi Cardinalis ea de nouo confirmata, decretis etiam annuis pro ijs, qui ex Sodalitate diem extremum clausissent & ad Ecclesiæ structuram aliquid contulissent, funeralibus, à Pontifice Maximo Nicolao V. tunc approbata & Indulgentijs aucta fuit. Hinc plures agminatim sua Nomina dederunt, inter quos non pauci etiam potentiâ & dignitate insignes;

*Fridericus III. Rom. Imper. semper Augustus cum Coniuge suâ
Eleonora Regis Portugallie Filiâ.*

Petrus S. R. E. Tit. S. Vitalis Cardinalis de Schaumberg Episcopus Augustanus & per Germaniam Legatus à Latere.

Ludouicus Dux Bauarie cum coniuge suâ Ducis Saxonie Filiâ.

Georgius Dux Bauarie cum coniuge suâ Harrvige Regis Polonie Filiâ.

Sigismundus Archidux Austria cum primâ coniuge suâ Leonora Regi Scotie Filiâ.

Fridericus de Zollern Episcopus Augustanus.

Maximilianus I. Rom. Imp. Semper Augustus.

Henricus de Liechtenau Episcopus Augustanus.

Otho Truchses de VValdburg sanctæ Romanæ Ecclesiæ Episcopus Cardinalis Albanensis & Augustanus se propria manu inscripsit. De S. Pauli ultimâ Mensis Augusti Anno MDLXV. Superfedeo nominare singulos.

Certè Oppida integra, Conuentus & Monasteria tam virorum quam Fæminarum huic Sodalitati sese deuouerunt, Sed feruor etiam iste breui remissus tepescere cepit, Nam Religione & Pietate passim contempta & exulante per plures annos nemo huic Sodalitati deuotus, nemo adscriptus fuit.

Atqui jam nostro æuo Templi huius ædificium ex integro perfectum & ampliter ornatum, minus fortè decorum videri poterat si hoc solo auito & præclaro ornamento, quod neglectu penitus defecerat, in posterum careret. idcirco Ioannes Abbas maiorum Pietatem secutus & æmulatus, Sodalitatem hanc veluti sepultam resuscitauit, & capto cum Prudentibus viris consilio nouas, pro Diuino cultu in singulos annos, menses & hebdomadas augendo, leges sanxit, quas Reuerendissimus & Ill.^{mus} Princeps Henricus Episcopus Augustanus Anno MDC X. approbavit, Paulus V. Pont. Max. amplissimis Indulgentijs in perpetuum duraturis liberaliter donauit, & multos ad eò prouocauit vt Nomina sua eidem mox darent, ex quibus nonnullæ etiam Principum Titulo insignes Personæ; Antistites, Comites, Barones ac Nobiles vtriusq; sexus plurimi, è plebe numerus sine numero. Nec desunt etiam alienigenæ atque è longè distitis Prouincijs aduenientes qui in Diuorum Vdalrici & Afræ Fidem & clientelam adscribi cupiunt & gratis obtinent.

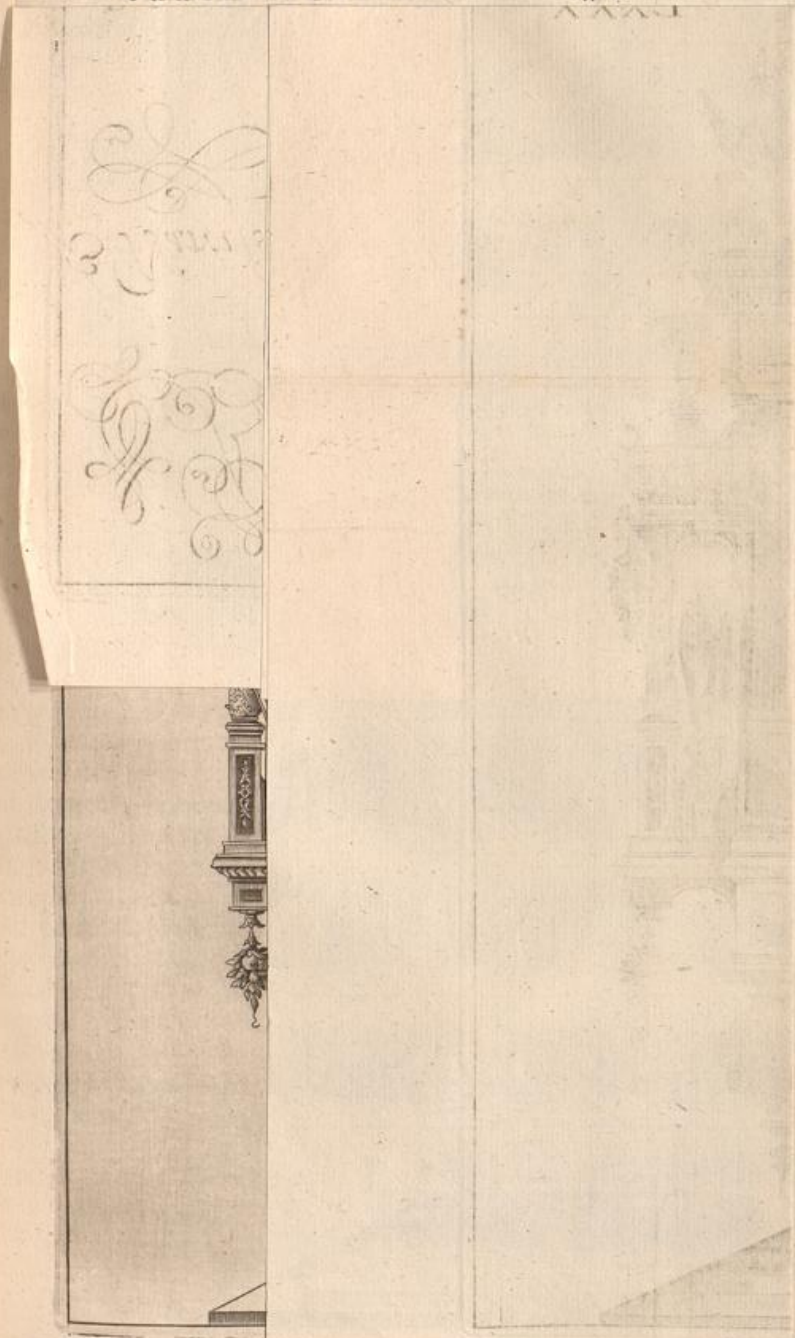
Sancta Romana Ecclesia Episcopi
nua se propria manu subscripsit. In
anno MDLXV. Superfeda

Conuentus & Monasteria
arum huic Sodalitati secedo
m iste breui remissus repetere
Pietate passim contempta
nemo huic Sodalitati deuo

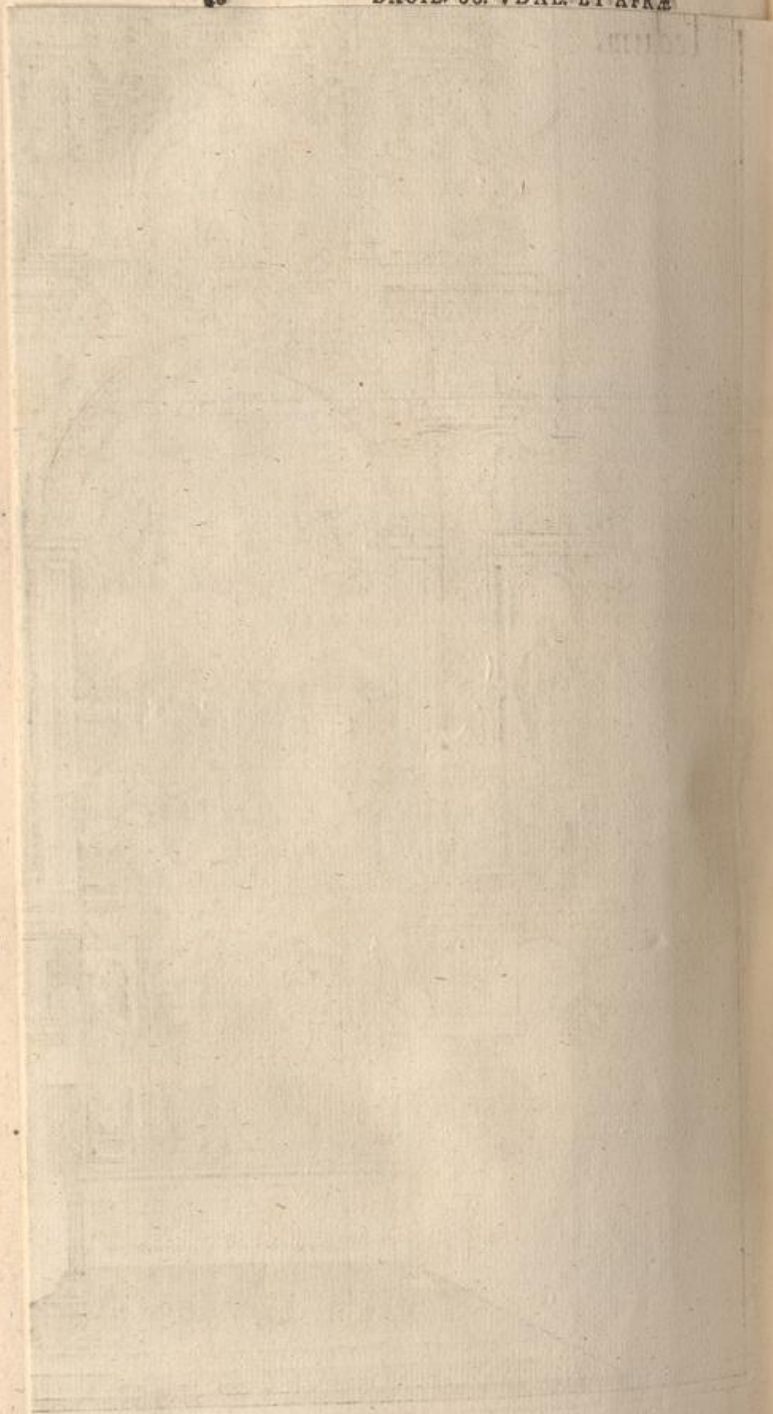
Templi huius edificium ex
liter ornatum, minus forte
hoc solo auito & praecario
u penitus defecerat. in postea
es Abbas maiorum Pietatem
litem hanc veluti sepulchrum
n Prudentibus viris consilio
n singulos annos, mentes de
es sanxit, quas Reuerendissi-
ricus Episcopus Augustinus
it, Paulus V. Pont. Max. an-
perpetuum duraturis liberali-
o prouocauit vt Nocturnis
bus nonnullae etiam Princi-
nae; Antistites. Comites. Ba-
exus plurimi, e plebe man-
ent etiam alienigenae atque e
tuenientes qui in Diaconum
n & clientelam adscribi
gratis obti-
ent.

CAPIT

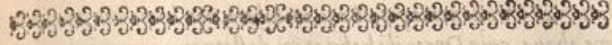

ILlarum
 Diuis
 cipem a
 splendo
 reliquis
 gustissim
 uo Narc
 Apostol
 quam q
 us in Hi
 nem Di
 ret. Aug
 Filiam o
 & Eutrop
 nam Fic
 nis quib
 frontibi
 ad neces
 imitata
 derat. h
 uit, & p
 quadam
 sit. Ma
 a teneris
 Elephan
 possessa
 cillus O
 ingenio
 vel *ma*
 rum enig
 Dæmo
 concess
 Tum E

CAPVT DECIMVM.

Ara & Sacella, quedam intra, quedam juxta Templum.

Illarum prima est S. *Narcisi* Episcopi & Martyris, quæ etiã
 Diuis Ioanni Baptista & Euangelista sacra. Eam prin-
 cipem appellamus à loco, quia supremum occupat, à
 splendore quia ceteris elegantior, à magnitudine, quia
 reliquis altior, deniq; à dignitate, quia Sanctuarium au-
 gustissimæ Eucharistiæ asseruandæ complectitur. Ea Di-
 uo Narcisso jure debebatur primo scilicet Augustanorũ
 Apostolo & Doctori. Nam is, vt pauca de eo, præter-
 quam quod supra jam dictum est, referamus, Gerundẽ-
 sis in Hispaniã Tarraconensi Episcopus, cum ob imma-
 nem Diocletiani persecutionem ad tempus loco cede-
 ret, Augustam cum Diacono Felice venit, Afram primò
 Filiam cum Matre Hilariã ac tribus puellis *Dignã, Eunomiã*
& Eutropiã, mox omnem eius cognationem Christia-
 nam Fidem edocuit. * Quos cum Gentiles aliqui ex fig-
 nis quibusdam, præsertim quod frequenter Crucem in
 frontibus pingerent, Christianos esse deprehendissent,
 ad necem quæsierunt, sed Afra Raab * Hierichuntidem
 imitata, quæ olim exploratores Iosue sub lino abscon-
 derat, hos Christi seruos sub lini fasciculis cælans serua-
 uit, & proditores sermonis ambiguitate, aut certè fictã
 quadam excusatione quasi ad sacrificium abiissent, elu-
 sit. Malignus etiam Genius qui Afram cum puellis suis
 à teneris jam annis sibi deuotam tenebat, Egyptij specie
 Elephantiaco similis noctu apparens, hanc prædam diu
 possessam injustè sibi eripi conquestus est. Quem Nar-
 cissus Oratione & Ieiunio facile pepulit, sed pulchrã &
 ingeniosã disputatione prius confudit. Nam cum ille
 vel *nam animam comedentis & bibentis, dormientis atque ite-
 rum euigilantis* sibi donari rogasset, annuit Episcopus, sed
 Dæmonem adiurauit de occidendo statim illo quem
 concessisset; Ille jurejurando se facturum respondit,
 Tum Episcopus, *Vade*, inquit *juxta Flumen Fontis Alpium*
Julia-

*Hic inferendũ
Altare Martis
S. Narcisi,*

Anno cccii.

16. a.

Juliarum, unde nemo potest aquam bibere, non homo non pecus, nec
 fera aliqua, quia Draco ibi habitat & de flatu eius omnes qui ad fontem
 accesserint moriuntur, hunc interfice, & animam eius in tuam
 potestatem redige. Dæmon Episcopo multum conuictus
 parere tamen cogitur iuramento constrictus & Dra-
 conem interficit. Itaque fons ille purus semel factus,
 ex eo semper manfit. Narcissus Apostolico munere per-
 functus post nouem menses Gerundam redijt, vbi per
 tres annos pro Christianâ Religione laborans multos
 Christo adunxit. Demùm cum ad Aram rem diuinam
 faceret, ipsemet hostia fit, & tribus acceptis in humero,
 guttore & surâ vulneribus, quæ sicarius intulerat, oc-
 cumbit circa Annum CCCVI. Eius festiua memoria
 IV. Calend. Nouemb. Augustæ colitur, quamuis in Ro-
 mano Martyrologio XV. Calend. Aprilis ponatur. An-
 no post MLXXXVII. (quod hic notatu dignum.) Si-
 gehardus Abbas S. Vdalrici Fratrem Laicum c. suo Con-
 uentu in Hispanias ad Berengarium Episcopum Gerun-
 densem misit, qui & historiam D. Afræ plenius explo-
 raret, & Reliquiarum aliquid de D. Narcisso Augu-
 stanorum Apostolo adferret. Ille suâ legatione functus de
 Corpore D. Narcissi nil impetrauit, quod integrum &
 incorruptum adhuc esset, de vestimento tamen & Sto-
 lâ, cum quibus in sepulchro conditus erat, partem acce-
 pit cum alijs quibusdam Sanctorum Reliquijs, de ossibus
 carne & cruore terrâ mixtis, itemq; vestimentis sancti
 Felicis Martyris, non illius Diaconi S. Narcissi, sed alte-
 rius quem vt Apostolum venerantur Gerundenses. Pra-
 terea de ossibus S. Romani Martyris Socij eiusdem S. Fe-
 licis, quos eodem Anno XII. Calend. Aug. prædictus
 Frater Augustam intulit, cuius translationis memoria
 eodem die quotannis in nostrâ Ecclesiâ feruatur. Neq;
 mirandum de Corpore S. Narcissi adhuc integro nihil
 impetratum, non enim fas est sacra pignora, quæ Deus
 mirabiliter custodit, temerè violare. Ferunt Abbatem
 quendam partem digiti pedis ex huius sancti Viri Cor-
 pore clam auferre conatum aliquando fuisse, sed San-
 ctum prodigiosè pedem retraxisse, & sic temeraria auidia
 repressisse.

AL. ET APRÆ
 am bibere, non homo non peccat, quia
 e de flatu eius omnes qui ad se
 interfice, & animam eius in tan
 piscopo multum comunica
 ramento constrictus & Di
 ons ille purus semel factus
 filius Apostolico munere per
 es Gerundam redijt, ubi per
 Religione laborans multos
 a cum ad Aram rem diuina
 & tribus acceptis in humeris
 s, quæ sicarius intulerat, oc
 CVI. Eius festiua memoria
 gustæ colitur, quam in Ro
 Calend. Aprilis ponatur. An
 quod hic notatu dignum. N
 i Fratrem Laicum eius Co
 ngarium Episcopum Genn
 oriam D. Afræ plenius cap
 uid de D. Narcisso Augu
 Ille sua legatione functus de
 petrauit, quod integrum de
 de vestimento tamen & so
 o conditus erat, patrem acce
 nctorum Reliquias de illius
 is, itemq; vestimentis sancti
 Diaconi S. Narcissi, sed ab
 tenerantur Gerundensibus
 Martyris Socij civitatem S. Fe
 XII. Calend. Aug. prædicti
 cuius translationis memoria
 ostria Ecclesiâ seruatur. Neq;
 Narcissi adhuc integro m
 s est sacra pignora, qua Deus
 è violare. Ferunt Abbatem
 dis ex huius sancti Viri Cos
 m aliquando fuisse, sed San
 etraxisse, & sic temeraria auct
 reprehensibile.

S. V. D. A. R. 303
 lum Tumba
 S. V. D. A. R. 303
 Pratum
 LXII

D. M. P.

1717

Adm. m. m.

1717

1717

1717

1717

repressisse
Petro Ara
cilia & P
chro S. N
examen e
ingentem
oo; ab inc
ciliapud
no M. C
Alter
facta eius
quam po
stringi qu
sententi
plexu est
miraculo
Hispaldo
Matre T
DCCCX
in Boica
& erudit
stringere
gustano
rarius eff
CMXXI
de succer
adfuit &
Imperator
CMLV
Cur
CMLXX
nēsis Ant
gustā op
operat;
à quo pr
soluit, ac
uit. Loc
git, in c

repressisse. Quid quod Baronius ^{(a) Bar. Hist. ad} de eodem refert? Sub ^{Martyr. XV,} Petro Aragonum Rege cum Gerunda per Carolum Si- ^{Cal. April.} ciliæ & Philippum Franciæ Reges caperetur, ex sepulchro S. Narcissi, quod milites ausi violare, muscarum examen egressum in exercitum infesto agmine irruisse, ingentem cladem intulisse & in fugam etiam egisse, adeoq; ab incæpto desistere coëgisse, ex quo Muscæ S. Narcissi apud eos in Proverbium abierint. Factum hoc Anno M. CCLXXXVI. VIII. Septemb.

Altera s. Vdalrici Ara versus Austrum sita est, quæ & ^{His inferend.} ^{Altaris, v. d. d.} ^{1714.} sacra eius ossa continet. Mira quæ Diuus iste tam viuens quam post obitum gessit, plura sunt quam vt hâc paginâ stringi queant. Virtutū eius elogium satis amplum breui sententiâ Martyrologium Romanū 4. Non. Iulij complexū est, cum eum *in ira abstinentiæ, largitati & vigilantie ac miraculorū gratiâ illustrē* Virum appellat. Natus est ex Patre *Hupaldo* nobilissimo Kyburgenſi ac Dilingenſi Comite, Matre *Thietburgâ* Burchardi Sueuiæ Ducis Filiâ, Anno DCCCXC. Mirantur autē meritò aliqui cur Sigebertus in Boicâ natū scribat. Puer in S. Galli Cænobio enutritus & eruditus est, sed prius quâ Sacræ Religioni voto se adstringere posset, inde euocatus *Adalberoni* Episcopo Augustano consanguineo suo traditus, eiusdē breui Camerarius effectus est. Româ Religionis causâ ter adiit. Anno CMXXIII. Hileino Episcopo defuncto in Augustanâ sede successit & V. Calend. Ianuar. ordinatus est. Prælio adfuit & Victoriæ magna pars fuit quam *Otho Magnus Imperator* de Hungaris ad interneccionem cæsis Anno CMLV. IV. Calend. Augusti reportauit.

Cum præfuiſſet annis L. obiit IV. Non. Iulij Anno CMLXXIII. ætatis suæ LXXXIII. s. *VVolfſgâgus* Ratisbonēſis Antistes Vdalricū fataliter decubentē inuiſurus Augustâ opportunè venit, & cū mortuū jâ reperisset, sacris operat⁹, funebria iuſta Episcopus ipſe Amico & Episcopo à quo presbyter ordinat⁹ fuerat multis cū lachrymis perſoluit, ac terræ corpus ſuauiffimo odore fragrās mandauit. Locū ſepulturæ iuxta tumulū S. Afræ viuus ſibi elegit, in eoq; cryptam ſubterraneam fieri curauit, in quâ

CCX. annis cōditus jacuit. Anno pōst CMXCIII. *Leob. fo Augustēsi* Episcopo petēte à *Ioanne XV. P. M.* solennitū inter Diuos relatus fuit. Et quamvis in Ecclesia nō semper fuerit viris sanctitate, virtutibus & miraculis claris cēlestes decernere honores & in sacros codices referre, ritus tamen ille solennis quo hodie vtitur Ecclesia recentior est, & primò legitur *(b)* vsurpatus à *Leone II. P. Max.* qui *S. Sustbertum* V Verdensem Episcopum *Carolo M. Imp.* petente Anno DCCCIII. in Sanctorum numerum retulit. Fuit igitur ista S. Vdalrici Canonizatio, vt vocātur inter primas, & ordine secunda quæ inueniri potuit *(c)*. Cum deinde Anno MCLXXXIII. Templum S. Vdalrici incendio absumeretur, tecti culmen, trabes & Saxa collabentia sepulchrum S. Vdalrici a deo oppressere, vt vix spes tunc superesset sacri eius corporis amplius recuperandi. Verūm Deus qui custodit ossa suorum sanctorum ne conterantur, *(d)* etiam hæc inter ruinas seruauit illæsa. Nam *Hartv vigo* Episcopo iubente cōducti ad hoc viri per aliquot Septimanas quærunt & fodiūt, nec aliud refodiūt, nisi duas specus easq; vacuas, vnde suspicio nō leuis Corp^o S. Vdalrici non adesse, desperat etiam inuenire. Iterū tamen quærere incipiunt & fodere sp̄ non irritam fouentes donec ad tertiā specum reliquis inferiorē ventū. Aduocantur itaq; viri Religiosi, Episcopus ipse in fossam demittitur & ossa S. Vdalrici Pontificali vestitu necdum vetustate consumpto circūdata cum varijs aliorū Sanctorū reliquijs inuenit, & mox capto cōsilio Anathema dicit in eos qui furto de Sancti Viri Ossibus aliquid furripere ausi fuissent.

Ergo sacrum Corpus cetera illæsum & integrum ligneo loculo sublatū, & neoq; capulo inclusū ex humiliori in altiorē locum translātū & pone altare positū vsq; ad annū MDCVI. ita fuit, vbi demū nouo huic altari commodius erigendo tumba parūm mota & in obliquum versā, vti & altera D. Afræ, ipsa Arx loco successit. Memini porro me ex literis R. P. *Bernardus Camerij* Societatis IESV Presbyteri legisse paucos ante annos particulam de Ossibus S. Vdalrici Ratisbonæ Roman

(b) *Beharm.*
Tom. 1. Con-
tron, lib. de
Sanct. Beati-
tud. & Canon.
c. 8.

(c) *Angel.*
Rocca. Cumm.
de Canon.
Sanct.

(d) *Pf. 33.*

VDAL ET AFRÆ

Annopost CMXCIII. Ludi
te à Ioanne XV. P. M. solennis
Et quamuis in Ecclesia
ate, virtutibus & miraculis
ores & in sacros codices refer
is quo hodie vtitur Ecclesia
tur (b) vlturpatus à Leone II. P
erdensem Episcopum Carolo
CIII in Sanctorum numerum
dalrici Canonizatio, vt vocat
cunda quæ inueniri poterunt
XX XIII. Templum S. Vdalrici
tecti culmen, trabes & Sca
S. Vdalrici adeo oppresere, vt
cri eius corporis amplius, et
i custodit ossa suorum sancto
etiam hæc inter ruinas seruauit
iscopo iubente cõducti ad hoc
nas quærunt & fodunt, nec ali
easq; vacuas, vnde suspicio
n adesse, desperat era inueni
piunt & fodere se non inuan
specum reliquis inferiori ve
Religiosi, Episcopus ipse in fol
Vdalrici Pontificali vestitu nec
to circũdata cum vniuerso
it, & mox capto cõsilio hanc
de Sancti Viri Ossibus aliquid
cetera illæsum & integrum
eoq; capulo inclusu ex humi
slatu & pone altare positu
t, vbi demum nouo hincalau
amba parum mora & in ob
D. Afræ, ipsa Afræ loco succed
ex literis R. P. Bernardus Cate
byteri legisse paucos ante an
ous S. Vdalrici Ratisbonæ Ro
man

PARTIS I. CAP. X

nam ad Collegium S. Apollinaris missam & donatam, veneranterq; ibi susceptam esse, & exinde diem festum eius quotannis nouo statuto solennè haberi. Nos verò etsi nescimus quãdo & quo casu particula illa Ratisbonã aliquando delata fuerit, Diuo tamen nostro hanc gloriam minimè inuidemus, imo potius Nomini & cultui eius augendo & propagando facillè inducimur vt credamus eas de S. Vdalrico veras & genuinas reliquias esse.

Dignum hic memoratu beneficiũ, quod per meritũ S. Vdalrici huic loco ac toti Diæcesi Diuino munere accessit. Siquidem Glires, genus animalium non tam molestũ quàm nociuũ, quidquid terrarũ Augustanæ Diæceseos ambitu continetur, inhabitare nequeunt, sed nec viuere illis hinc concessum. Profectò curiosi aliqui legunt aliunde viuos aliquando intulisse, qui mox vt terrã attigerunt, viuere desierunt. Augetur hoc mirũ alio miraculo. Nam & pulueres ex veteri sepulchro, in quo Caro D. Vdalrici, vt fert hominũ conditio, corrupta in terrã abiit, desumpti, & in loca vbi id genus animalium familiare est delati, ab omni statim eorundem infestatione reddunt libera. O uim certè diuinam! Eam Europa pænè vniuersa testari potest, ex cuius etiã remotissimis Prouincijs Indies adueniunt qui hoc munus petunt & magna cũ Religione domũ ferunt. Libet hinc referre testimoniũ recens ex Tyrolensi Comitatu Oendorfia, loco prope Svrazium sito, vbi celebres illę Aurifodinæ, ad nos missũ. Erat pellendis eiusmodi animalibus Terra S. Vdalrici, vt vocat, pridem illuc perlata, & religiose in principio asseruata, cuius virtute pestifera illa progenies mox eliminata. Incolæ, liberi jam & securi à molestiã, ab honore etiam, vt fit, Diuo eiusq; reliquijs exhibendo cessant. Sed ecce rursus apparent glires non minori quàm prius numero, nec sciunt vnde; Tandem incidit cogitatio D. Vdalrici, cuius nuper tam potentem experti opera fuerant; Recurrunt ergo ad illam, vota nuncupant, fidem & fiduciã habent; Mirũ dictu. Glires statim Diuo fauente au fugiunt & locum sponte velut ingrati hospites nemine alio pellente penitus deserunt. Cæci sunt & plus quam cæci qui

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

hæc non vident, & manum DEI non agnoscunt! Nihil hic addo de errore quo nonnulli perluaſi noſtrū V. dalricum Mediolani patrum memoriâ inuentum credunt, ibiq; miraculis etiam clareſcentem venerantur. Ex his iam dictis certè facile eueritur, neque eſt ratio quæ illum defendat, quiſquis tandem ille inuentus fuerit.

*Altare S. Afræ
hic inferendum*

Tertia ad Aquilonem Ara eſt D. Afræ ſacro Corpore nobilitata. Afram Cypriam genere fuiſſe, Veni ab ineunte etate à parentibus ſacerdotem conſecratam, turpi cultu Cyprio more eam veneratam priuſquam Chriſti numeris adſcriberetur, conſtat ex verbis Hilarie

(c) Conuerſ. Afr.

(c) Matris ad Narciffum Episcopum, quæ ab antiquo ſcriptore in actis eius fideliter referuntur in hunc modum. *Parentes mei Cyprij fuerunt & inde venerunt cum ſacri Veneris. Et Venus coli non poteſt niſi ab hiſ faminis que fuerint ſornicata: Ideo ego denique Filiam meam ſacris Veneris conſecraui quaſi Dea Veneriſerunturam &c.* Quæ autem præterea in Præfatione, quam vulgares libri communiter præfixam habent, in medium adferuntur, *Afræ Natale ſolum Cyprium fuiſſe, & in Inſula illius Regem cum alio Rege infeliciter pugnaſſe, at que eo prælio occubiſſe, Hilariam Reginam cum Filia Afræ & totâ Cognatione pugnâ dilapſam Romam veniſſe; Afram ſomnio ter monitam male reſponſiſſe exceſſiſſe & Auguſtam urbem ubi Lyco amne Bauari à Sueuis diuulſiſſe, ire ruſſam, & migraſſe ſpe noui regni adipiſcendi, & quadam alia, incerta ſunt, & meo quidem iudicio à Doctiſſimo Viro*

*(f) Velf. Comm.
in Conuerſ. S.
Afr.*

Marco Velfero (f) optimis rationibus ducto merito inter fabulas reiecta. Quis enim tunc Rex Cypri, que multos ante annos in Prouinciam redacta Romanis ſubiuerat? aut qui Bauari à Sueuis Lyco amne tunc diuulſi quorum diſtinctio hiſ locis multos poſt annos interdicta, cum priuſ vnam Prouinciam ſub Rætiæ Nomenclaturâ conſtituerent, nec Sueui Danubium tunc tranſgreſſi fuiſſent? Eam igitur ex Cypro Inſulâ originem trahiſe non abnuimus, quo caſu verò parentes eius ſive maiores inde digreſſi Auguſtam venerint, nemini conſtare hæcenus potuit. Lego tamen apud Marthiam Quadum Compendio Vniuerſi lib. 2. c. 46 ante Conſtanti Magni

VDAL. ET AFRE
 in DEI non agnoscunt! Non
 nonnulli persuasi nostrum
 rum memoriã inuentum co
 am clarescentem venerant
 cil eueritur, neque est tra
 quis tandem ille inuentus fu

 m Ara est D. Afræ sacro Cer
 Cypriam genere fuisse. Vener
 ibus sacerdotem consecratam
 eam veneratam priusquam
 retur, constat ex verbis Hilar
 iscopum, quæ ab antiquo scri
 r referuntur in hunc modum.
 S inde venerunt cum sacris Veneri
 is faminis que fuerint fornicate: ab
 is Veneris consecrati quasi Dea Vener
 utem præterea in Præfatione
 muniter præfixam habent. in
 N at ale solum Cyprius fuisse, Euseb
 ge infeliciter pugnavit, atque en
 cum Filia Afræ & una Cypriana
 Afram somnio ter manam in de
 bi Lyco amne Bani ad dicitur
 regni adipiscendi, & quædam alia
 em iudicio à Doctissimo Vir
 is rationibus ducto merito
 is enim tunc Rex Cypri, quæ
 uinciam redacta à Romanis
 Sueuis Lyco amne tunc dicitur
 is multos post annos in
 inciam sub Rætiæ Norica
 cui Danubium tunc transiit
 Cypri Insula originem traxit
 u verò parentes eius huc tra
 am venerint, nemini constare
 nen apud Matthiam Qua dicitur
 2. c. 46 ante Constantini Magni
 cas.

S. A. F. R. A. E.
 cum

Tumba

S. A. F. R. A. E.

Pedum

LXII.

tempor
aquarum
lis penic
rit Hil
stam co
stirpe, e
minus d
ferenter
incredib
uinciam
re potui
cibus &
nihil ad
acutè sic
qui
in Cyp
quam
MCX
cisso im
tudini v
nam ea
integru
tiani per
cum se
tius nec
damnat
la magn
ijt: Cum
geretur
preces e
oblatu
dicis, m
naretur h
pore ig
flamma
Afram
unt ign
cremar

tempora Cyprum Insulam XXXVI. annis continuis ob
 aquarum indigentiam, cum nunquam pluisset, ab incolis
 penitus derelictam fuisse. An forte similis causa fuerit
 Hilariae vel eius parentibus inde emigrandi, & Augustam
 concedendi, prudens cogitare poterit. De Regiâ stirpe,
 ex quâ vulgò eam progenitam faciunt, res non minus dubia;
 Nam etsi id probari liquidò non possit, afferentem tamen
 non facile quis redarguat; Neque enim incredibile est
 post extinctos Reges & constitutam Provinciam de regio
 sanguine reliquias aliquas superuiuere potuisse. Hoc certum
 habemus ea Insignia cum Crucibus & Leonibus distincta
 quæ solent D. Afræ appingi nihil ad antiquos Cyprî Reges
 pertinere; Sunt enim, vt acutè, sicut omnia, perspexit
 Velferus, Insignia Lusitanorum qui post excisum in
 Palæstinâ Francicum imperium, in Cypro rerum potiti,
 Hierosolymæ & Cyprî Reges, quamuis non diu duraturi,
 dici voluerunt, circa Annum MCXCI. (g) Ergo Afrâ
 Christianâ Religione à S. Narcisso imbuta, Veneri mox
 nuntium misit & omni turpitudini valedixit, quod
 Gentiles diu latere non potuit, nam ea post IX. à
 Conuersione menses, dies XII. (aliqui integrum adhuc
 superaddunt annum) sæuente Diocletiani persecutione
 comprehensa & Gaio Iudici oblata, cum se Christianam
 constanter profiteretur, nec blanditijs nec tormentis
 moueri posset vt Dijs sacrificaret, damnata & viua
 incendi iussa est. Quam sententiam illa magno animo
 accipiens, supplicium hilari vultu adijt: Cumque ad
 stipitem reuinctâ flammis vndique cingeretur, audita
 est IESV Christo gratias agere, & tales preces effundere,
 quod qui pro toto Mundo solus hostia in Cruce oblatus
 esset, iustus pro iniustis, bonus pro malis, benedictus
 pro maledictis, mundus à peccato pro peccatoribus
 Vniuersis, ipsam quoque dignaretur habere hostiam.
 Et cum dicto sanctam animam, corpore igni nihil læso,
 efflavit. Neque mirum corpus à flammâ tunc non læsum,
 prodit enim Passionis historia Afram sarmentis
 circumdatam, quæ lentum concipiunt ignem, quo
 corpora Martyrum asari potius quam cremari solebant,
 erantque non tam accelerandæ quam differen-

(g) Vide etiam
 peregrinationē
 Georgij Ethio-
 pici ad diuersa
 regna cum lea-
 nibus Regum
 eorum, insig-
 niâs, vt in
 ceteris dicitur
 Africa Anno
 MDC.

Anno CCC. III.
 VII. die Augusti.

differendæ Morti ac protrahendæ pænæ inuenta, cum
 validâ flammâ citius extingui & consumi potuissent,
 Vnde etiam barbara Gentilium crudelitas æstimari
 potest. Afra extincta hoc loco, Memoria scilicet quam
 sibi suisque viua fieri curauerat, condita fuit, mansitque
 ita vsque ad Annum MLXIV. quo ab Embricone Epi-
 scopo nouam Templi structuram moliente adhuc in-
 gra inuenta, sublimiori & augustiori loco reposita fuit.
 Exinde ea celebrior indies facta, Exteros etiã ad sui ve-
 nerationem allexit. Equidem *Anno Colonienſis archiepiſcopi*
opus multis precibus ab Embricone Augustano minus
 aliquod de Diuâ huius corpore ex magno erga eam
 affectu petijt, & obtinuit. Ex consilio autem Fratrum
 Cænobij S. Afræ Episcopus Tumbam aperuit, & quia
 corpus adhuc integrum & veluti candidissimo cœmen-
 to obductum reperit, articulum vnum ex maiori digito
 pedis abstulit & Archiepiscopo donum misit. Similis
 deuotio paucis pōst annis animum *Hermici IV. Imp.* teti-
 git, & vtinam semper eam habuisset. Is Spire Ecclesiam
 construxit, quam D. Afræ voluit sacram. Hermannum
 ergo Episcopum Augustanum rogat augendæ venerationi
 nouæ Ecclesiæ reliquiarum aliquid de S. Afra sub-
 mitteret. Ille anxius & expertus Consilij Abbate Cœ-
 nobij & Clerum conuocat & quid facto opus in re tam
 graui inquirat. Capto demum consilio alterum arti-
 culum digiti pedis residuum Imperatori concedendum
 decernunt, & reipsâ depromunt. Interea Ciues armati
 fores Ecclesiæ munire ac diligentissimè cauere, ne quid
 maioris notæ de tantis reliquijs auferretur, optantes po-
 tius mori quam thesaurum tam amatū amittere. Post-
 quam hæc facta, rursus occlusa Tumba, neque ad hæc vs-
 que Tempora referata fuit. Beneficam se Diua hæc te-
 pius cum aliâs ostendit, tum maximè in Incendiorum
 periculis ope suâ adfuit. Exemplis tam veteribus quam
 recentibus id demonstrari posset, sed quia passim sunt
 obuia, operæ pretium non fecerim si ea hic reposituro.

Quartum S. Crucis Altare in medio Templi vili-
 tur quatuor Imaginibus æreis eximie magnitudinis
 conspi-

conspi-
 tris, illi-
 riæ Ma-
 plectet
 tudine
 ter in S
 Etum fr
 pra cer
 tergo p
 ba legu

DIS
 VT
 TVI
 HO

A
 D. Vrg
 colorib
 est ab I
 bero Ba
 Anton
 scilicet
 iuge su
 tuus in
 Hu
 Benedic
 numer
 est, An
 insigni

IAC
 ET.
 STE
 SEC
 MO
 NO
 EID
 SVI

conspicuum; Christi Crucifixi, hinc Diuæ Virginis Matris, illinc Diui Ioannis dilecti Discipuli, in medio D. Mariæ Magdalænæ in genua procumbentis & Crucem amplectentis. Crux ipsa ebene in sat magnam altitudinem assurgit. Priuilegio Animabus in Purgatorio ter in Septimanâ subueniendi à Paulo V. Pont. Max. auctum fuit, vnde in fronte hæc verba aureis literis insculpta cernuntur, **ALTARE PRIVILEGIATVM.** A tergo præter versus quosdam inscriptos etiam hæc verba leguntur;

DISCE HOSPES CHRISTIANE NON AES SED RES.
VT FLEBILE CHRISTI PATIENTIS ARGVMENTVM
GRATA SEMPER MENTE REVOLVERES;
HOC MONVMENTVM.

IOANNES ABBAS.
FIERI CVRAVIT.
ANNO P.C.N MDC.V.

Ad dexteram propè conspicitur quintum Altare *D. Virgini* sacrum, quod Assumptionis eiusdem historiam coloribus eleganter expressam oculis exhibet. Munus est ab Illustri ac Generoso Domino *Christophoro Fuggaro* Libero Barone in Kirchberg & VVeissenhorn Ioannis F. Antonij N. Crypta ibi est subterranea, Monumentum scilicet quod sibi suisque viuis posuit, & iam cum Coniuge sua Mariâ ex Comitibus de Schvarzenberg mortuus inhabitat.

Huic ad læuam sextum non dissimile respondet, *D. Benedicto* & omnibus qui è Benedictinâ familiâ Beatorum numeris adscripti dicatum. Id Ioannes Abbas qui hodie est, Antecessoris sui pijs Manibus Epitaphij loco ob eius insignia merita fieri curauit cum hac Inscriptione.

D. O. M.
IACOBO. KOEPLINIO. ABBATI. QVONDAM DVOS.
ET. QVINQVAGINTA. ANNOS. DE. HOC. MONA-
STERIO. BENE. MERENTI. IPSO. TANDEM. ANNO.
SECVLARI. MDC. DIE. VIII. FEBR. DEFVNCTO, VT.
MORTVVS. IN MEMORIA. HOMINVM. NVNQVAM.
NON. VIVERET, HANC. ARAM. IOANNES. ABBAS.
EIDEM. SVCCEDENS. L. M. POS. ANNO. MDCXII.
SVI. REGIMINIS. XXII.

Dextera

Dextera ingredientibus Ala quinque facella habet. Primum *S. Georgij* Martyris electum pro sepultura ab Illustri ac Generoso Domino *Georgio Fuggaro* Raymundi F. Lib. Barone in Kirchberg & VVeiffenhorn, In corpore cum conjugē & copiosā prole post solutum Naturæ debitum jam quiescit.

Alterum *D. Andree* Apostoli Titulum præferens Illustri ac Generosi *D. Marci Fuggeri* Antonij F. Lib. Bar. in Kirchberg & VVeiffenhorn S. C. M. Consiliarij ac Duumviri Augustani magnificentiam exhibet. Clauditur septo fat pulchro & sumptuoso marmoreis columnis ac ferreis cancellis distincto, cui Christi Seruatoris ac duodecim Apostolorum statuæ è candido Marmore superstant. Marcus cum conjugē Sibillā VVilhelmi Comitissæ ab Eberstein Filiâ ac tota posteritate, erecto etiam spectabili Monumento, hic sepeliri voluit.

Hic inferendum Leonistam Sym- pulchri S. Sym- perti.
Eodem septo comprehenditur tertium Sacellum *S. Simperti* Episcopi Nomine & Ossibus celeberrimum. Is Amberto Duce Austrasiæ & Symphorianâ Pipini Regis Filiâ Caroli Magni Sorore natus, puer Murbacense Cænobium ingressus inter pietatem & literas gnauiter doleuit. Defuncto Abbate eiusdem Cænobij votis omnium Abbas eligitur. *Carolus* deinde *Magnus* confecto feliciter Boico bello, rebusq; compositis, cum Augustam multis interea cladibus afflictam ac vexatam pulchro ornatui restituere decreuisset, sedesq; Pontificalis ibi aliquandiu vacasset, *Simpertum* Virum omni virtutum genere probatissimum Summo Pontifice approbante, Augustanæ Ecclesiæ præfecit Episcopum. Quam illi dignitatem factis mox adæquauit; *S. Afræ* Basilicam flammis absumptam & *S. Magni* Monasterium in Funibus disiectum restituit. Diæcesim Augustanam *Leo III. Pont. Max. & Caroli Imp.* auctoritate vltra Lycum annum, cuius antea is limes erat, longè in Boicam extendit. Multa alia cum in Synodis tum in Aula Imperatoriâ pro vtriusque & Ecclesiasticæ & Ciuilis Reip. bono præclarè gessit. Demùm ordinationis Anno XXX. IV. Id. Octob. migravit ad superos, cuius vitæ Sanctimonia

Circa Annum DCCC.

AL. ET AFR. E
s Ala quinque facella habet
electum pro sepultura ab I
no *Georgio Fuggero* Raymund
rg & V Weissenhorn. In cop
a prole post solum Natu

postoli Titulum preterens
Fuggeri Antoni F. Lib. Be
nhorn S. C. M. Consiliari
gnificentiam exhibet. Clau
amptuoso marmoreis colum
incto, cui Christi Seruatore
statuæ è candido Marmore
njugæ Sibilla VVilhelmi Co
tota posteritate, erecto etiam
hic sepeliri voluit.

ehenditur tertium Sacellum
& Ossibus celeberrimum, b
& Symphorianæ Pipini Reg
e natus, puer Murbacense Ce
ietatem & literas gnauiter
eiusdem Canobij votis com
deinde *Magna* confecto fe
s; compositis, cum Augustam
afflictam ac veram pessimo
isset, sede sq; Pontificatus ab
ertum Virum omni virtutum
ummo Pontifice approban
fecit Episcopum. Quam de
laequavit; S. Afra Basilica
Magni Monasterium in Fra
Diæcesim Augustanam *Leoni*
Imp. auctoritate vltra Lyom
imes erat, longè in Boicam ce
Synodis tum in Aula Imper
elestastica & Ciuilibus Repub
ordinationis Anno XXX. IV.
peros, cuius vice Sanctimon

irragini *inid*

Mathias Keger
delincent.
Wolf Kellam
Sculpit

Sacellum. cum. tumba. Bivi. Simperti.

Matthias Reger
delinavit.
Wolf Kilian
sculpsit.

OSCALI SIMPERTI
MARTYRIS PAVANI
ACTA A. MDLXXX.

R. E.
ue facelle hab
o sepultura ab
ggaro Rarum
enhora. In co
Solutum No
um praece
tonij. E. L. b
M. Confite
e exhibet. Ca
armore con
risti. Secun
dido. Manu
a. VV. h. i. c
tate. crea
yoluit.
erium. Soc
celeberrim
driana. Pim
er. Murba
teras. gna
enob. yon
agnu. con
is. cum
c. vexat
; Pontific
um omni
ntifice. app
opum. Q
S. Afric
onafterna
Augustan
oritate. y
longe. in
um. in. Aul
& Civilis. Re
nis. Anno. X
us. vitz. San

Hic in
transi
pictis
partis

Circa
DCC

amplun
racula.
sendum
plum in
Dio exp
micade
eius Tu
nis ab in
hibitae
homin
que pas
ostendi
rante Pa
Diuos
nobio
Anno
tico Ep
que po
olla cu
inam p
tu pra
yango B
sacror
Anno
Pascha
cum v
& vlti
Su
piste e
in pri
CCC
opere
Q
stri Do
Augu
qua &
gans

am plurima quæ ad eius sepulchrum sæpè contingere miracula, abunde testantur. Inter cætera vnum hoc recensendum. Cum Anno MCLXXXIII. totum Templum incendio periisset, adeoq; huius Diui sepulchrum Dio expositum esset, pluuiaq; & Imbres qui tunc maximi cadebant, totã Templi aream aquis operirent, sola eius Tumba, quæ solũ altitudine non excedebat, immunis ab inundatione remansit, quam Aquæ diuinã vi prohibita cõtingere non sunt ausa. Certè innumeræ figuræ hominũ vtriusq; sexus, infantũ præsertim ex cerã factæ, quæ passim quotidie adferuntur latã sæpissimè opem satis ostendunt. Eam ob causam *Nicolaus V.* Pont. Max. procurante *Petro S. R. E. Cardinale Episcopo Augustano* eũ inter Diuos coli, festãq; quotannis eius memoriã in hoc Cænobio agi meritò cõcessit. Quod idẽ *Gregorius XV.* nuper Anno MDCXXIV. curante R^{mo}. & Illmo. Principe *Henrico Episcopo Augustano* in totã Diæcesi fieri ob miracula per eum quotidie fiunt, lubens permisit. Eius sacra ossa cum alijs translata, tum etiam perditã, Templo ruinam patiente, ac rursus inuenta maximo cum apparatu præsentibus *Maximiliano Cesare*, *Christophoro* & *Volfango Boiorum Ducibus*, *Friderico Episcopo Augustano* atque alijs sacrorum Antistitibus honoratiori loco posita fuere Anno MCCCCXCII. Calend. Maij quæ fuit tertia Paschæ feria. Deniq; Anno MDLXXIX. in eum locum vbi hodie cernuntur & in veneratione sunt, tertio & vltimò translata fuere.

Supra iam dictum sacellum aliud est Diuis *Joanni Baptistæ* & *Euangelistæ* sacrum à *Conrado Mörliano Abbate* in priuatum Abbatum Oratorium erectum Anno MCCCCXCVI. Fornix inter vtrumq; medius est, insigni opere & arte perfectus.

Quintum *SS. Benedicte* & *Francisci* à *Generoso* & *Illustri Domino Octauiano Secundo Fuggero Georgij F. Duumviro Augustano* extructum. Cryptam habet subterraneã, in qua & ipse sepulturam accepit & posteris suis reliquit.

In sinistra deinde Templi Alã Sacellum sat elegans est Diuo *Bartolomæo* Apostolo dicatum quod sibi

H

suisq;

fuisq; in Memoriam fieri curauit Illustris ac Generosus Dominus *Philippus Eduardus Fuggerus* Liber Baro in Kirchberg & VVeiffenhorn. Obijt Anno M. DCXVIII. Aetate & annorum numero cunctos sui generis superauit virtute & Prudentiâ nulli secundus.

In posteriore Templo aliud *D. Michaëli* Sacellum est illud. ac Generosi *D. Jacobi Fuggari* Antonij F. Liberi Baronis in Kirchberg & VVeiffenhorn, Domini in Babenhufio insignibus clarum, cuius etiam sumptu & magnificentiâ maius Organum primò erectum fuit. Quod cum vetustate non nihil deformatum, inutile etiam fieret, quatuor Filij hæredes *Georgius, Joannes, Hieronymus & Maximilianus* Illustres Kirchbergæ & VVeiffenhorni Comites instaurari & augustiori loco quo hodie conspicitur, poni, Sacellum quoq; nouâ Ara ornari fecerunt. Iacobus sepulturam sibi suisq; hic parari viuus curauit, sed mortuus eam non est ingressus, maluit enim in suo Castro Babenhufiano sepeliri.

Ad læuam Templi anterioris supra Sacrarium Sacellum est amplum & magnificum *Diue Virgini* Deparæ Sacrum. In eo quotannis quibuslibet Dominicis Aduentus sub diluculum festa Salutationis Angelicæ memoria solenni actu sub Missæ Sacrificio exhibetur. *Paulus V.* Pont. Max. Indulgentiam plenariam pro primâ qualibet Dominicâ Aduentus concessit. Anno MDCIX.

Diui Iacobi Apostoli Ædicula non nihil à reliquo Templo distita, sed medio alio ædificio conjuncta ex eo celebrior alijs habenda quod Sacrum fontem siue Baptisterium, vt vocant, contineat. Est enim Ecclesia hæc Parochialis & Baptismalis, & in hoc sacello infantes recens nati lustrali aquâ tinguntur.

Vltimum Sacellum domesticum intra Domum recens à Ioanne moderno Abbate ædificatam comprehenditur. *Diuo Michaëli* & reliquis cælestibus Genijs dedicatum & ampliter ornatum est. Certè Religionis ac splendoris vix aliquid hic desiderari potest.

curavit Illustris ac Generosus Fuggerus Liber Baro in X. obiit Anno M. DCXVIII. cunctos sui generis superius secundus.

lo aliud D. Michaelis Sacellum Jacobi Fuggari Antonij F. Liber V. Veissenhorn, Domini in hunc. cuius etiam sumptus etiam primò erectum fuit. Quod deformatum, inuile etiam es Georgius, Joannes, Hieronymus Kirchbergæ & VVeissenhorni. In superiori loco quo hodie conficitur; noua Ara ornari fecerunt. fuisq; hic parari viuis curant. Ingressus, maluit enim in hoc deliri.

Interioris supra Sacramentum magnificum. Dicitur vixisse Dependantis quibuslibet Dominis in festa Salutationis Anglica. b. Missæ Sacrificio exhibetur. indulgentiam plenam pro cæ. Aduentus concessit. nio

Edicula nonnihil à reliquo alicuius aedificio conjuncta et quod Sacrum fontem fructu tineat. Est enim Ecclesiasticæ, & in hoc sacello inuoluntur.

domesticum intra Domum Abbate aedificatam completum & reliquis celestibus Genip natum est. Certe Religio sic desiderari potest.

Plura

Plura erant olim huic celebri Templo sacra loca veluti pareiga quædam conjuncta, sed ea in profanos hodie vsus celsere. Siquidem posteriori Templo ad finistram ingredientibus domus ampla & longa adhæret, quam vulgò Prædicatoriam vocant, à Ioanne de Hohenstein Abbate vltimò extructa & ampliata. In eâ quondam Curiones nostri, priusquam Paræcia Conuentui vniretur, finito Solenni Missæ Officio ad populum de rebus diuinis verba faciebant, & vbi opus erat funeralia etiam pro mortuis peragebant. Hodie Neoeuangelici Conuentus suos ibi faciunt. Ædes hæc annexum habet sacellum S. Agnetis ab Adalberone Abbate VII. primò extructum. Id sepulchretum Abbatum diu fuit, jam Lutherani occupant & Sacristiam vocant, quâ tamen nihil profanius.

Postremò Sacellum fuit in Cæmiterio à quodam Berchtoldo Bitschlinio Ciue Augustano honorem Sanctorum extructum, cum Cryptâ subterraneâ, in quâ fundator ipse & plurimi alij terræ mandati fuere.

Crypta hodie promptuarium est quorundam victualium ad stipem pauperibus erogandam.

